Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראָשען — הײַנט 8 זײַטען

נײַער פאָלקסבלאַט

№ 248 | Łódź, Czwartek, 30 października 1930 r. | אכטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דאָנערשטאַג, ח׳ מרחשון תרצ״א | № 248

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. 224=71

ענגלאַנד וועט זיך ווײַטער האַלטן אין די בעשטימונגען פון מאַנדאַט

ערקלערט מאַקדאָנאַלד אין ענגלישען פאַרלאַמענט

ארץ=ישראל=דעבאַטע אין פאַרלאַמענט און אין לאָרדען=הויז

לאָנדאָן, 29. (יט״א טעלעגראַפיש).

פאַך דער טראָן־רעדע האָט באַלדווין געעפענט די ארץ־ישראל דעבאַטע און געזאָגט, אַז דאָס לעצטע ווייס־בוך איז אַ סתירה צום מאַנדאַט.

פרעמיער מאַקדאָנאַלד האָט ערקלערט, אַז דאָס ווייס־בוך איז נאָר אַן־אויסגלייך און האָט געבראַכט צום איינקלאַנג די פערשידענע דאָקומענטען, וואָס די פריגע רעגירונגען האָבען פערעפענטליכט נוגע ארץ־ישראל. די איצטיגע רעגירונג וועט זיך ווײַטער האַלטען אין די בעשטימונגען פון מאַנדאַט.

לאָנדאָן, 29. (יט״א טעלעגראַפיש).

אין לאָרדען־הויז האָט די ארץ־ישראל דעבאַטע בעעפענט לאָרד רידינג, וועלכער האָט געזאָגט, אַז דאָס ווייס־בוך האָט אַרויסגערופען אין דער וועלט אַ רעאַקציע געגען ענגלאַנד.

לאָרד פאַרמור האָט געענטפערט אַז דאָס ווייס־בוך איז נישט קיין צוריקגאַנג פון די התחיבות׳ן נאָר אַן־אויסגלייך פון ביידע צדדים, ד.ה. יודען און אַראַבער.

לאָנדאָן, 29. (יט״א טעלעגראַפיש).

אויף דער הײַנטיגער זיצונג פון ענגלישען פאַרלאַמענט, האָט לאָיד דזשאָרדזש גערעדט וועגען דער ארץ־ישראל־פראַגע. ער האָט זיך געווענדעט מיט אַן־אַפעל צום פאַרלאַמענט וואָס גיכער אויפ־צוקלערען דעם גאַנצען קאָמפּלעקס פראַגען וואָס זענען פערבונדען מיט ארץ־ישראל. אויב דאָס פּאָלי־טישע פּראָגראַם פון דער רעגירונג וועט נישט פעסטגעשטעלט ווערען, דראָהט מיט ערנסטע קאָנ־סעקווענצען. נישט ווייניגער ערנסט איז אויך די אינטערנאַציאָנאַלע דיסקוסיע וואָס איז אַרויסגערו־פען געוואָרען דורך דער פערעפענטליכונג פון ווייס בוך.

„מיר זעצען פאָרט אונזער אַרבייט“

דעפּעשען פון פעליקס וואַרבורג און לאָרד מעלטשעט

ירושלים. (יט״א). ה׳ פעליקס וואַרבורג האָט צוגעשיקט אַ דעפּעשע צו דער עקזעקוטיווע אין וועלכער עס ווערט געזאָגט: „מיר זעצען פאָרט מוטיג אונזער ווערק“. און די עקזעקוטיווע ווערט גערופען צו שטאַרקען דעם ישוב צו דער ווײַטערדי־גער אויפבליה־אַרבייט.

לאָרד מעלטשעט האָט טעלעגראַפיש צוגעשיקט זײַן ביוראָ אין ירושלים אינסטרוקציעס וועגען דער ווײַטערדיגער אַרבייט אין א״י. אין דער דעפּעשע ווערט צוו. אַנד. געזאָגט: איך זעה נישט קיין שום גרונד, צוליב וועלכען די פּאָליטישע לאַגע זאָל נעגאַ־טיוו בעאיינפלוסען אונזער אויפבוי־ווערק. איך האָף אַז אין גיכען וועל איך אייך אויפפאָדערן פאָרט־צוזעצען דאָס גאַנצע פלאַנטאַציע־פּראָגראַם. איך האָף אין גיכען צו פערברייטערען מיינע אַרבייטס־פּלענער אין ארץ־ישראל.

אראַבישער עקזעקוטיוו איז בעפרידיגט מיט׳ן ווייס-בוך

ירושלים, 29. (יט״א טעלעגראַפיש).

די אַראַבישע עקזעקוטיוו האָט בעטראַכט דאָס ווייסבוך און געקומען צום אויספיר, אַז אין אַלגעמיין איז דער עקזעקוטיוו בעפרידיגט מיט די אויספיה־רונגען פון ווייס־בוך.

דער פּרעזידענט פון דער עקזעקוטיוו מוסא מאַזין פּאַשאַ האָט ערקלערט, אַז מיט׳ן איצטיגען פערבאָט צו קויפען ערד אין ארץ־ישראל, ווערט בעוויזען, אַז די באַלפור־דעקלאַראַציע איז אַ מערט־לאָזער דאָקומענט.

כל-זמן ס׳איז פערהאַן אַרט

קאָן די איינוואַנדערונג קיין ארץ=ישראל נישט אָפּגעשטעלט ווערען

לאָנדאָן, 29 טו). דער ביזאיצטיגער פּרעזי־דענט פון ציוניסטישען עקזעקוטיוו פּראָפ. ווייצ־מאַן האָט אויפגענומען די פּרעסע־פאָרשטעהער און די געגעבען ערקלעהרונגען וועגען די יודען און ענגלאַנדס פּאַלעסטינא־פּאָליטיק. פּראָפ. ווייצמאַן האָט אָנגעוויזען, אַז ענגלאַנד האָט צוזאַמען מיט די מלוכות, וואָס זענען מיט איהר געווען פער־בונדען אין וועלט־קריג, דורך אַ פּײַערליכען אַקט צוגעזאָגט צו שאַפען די נאַציאָנאַלע יודישע היים אין ארץ־ישראל. ס׳איז אַ זעלבסטפערשטענדליכע זאַך, אַז די אינטערעסען פון די אַראַבער מוזען דאָרט געזיכערט ווערען. אַזוי לאַנג אָבער ווי ס׳איז נאָך פערהאַן גענוג אָרט, מוז די יודישע איינוואַנ־דערונג ערלויבט ווערען.

אַמעריקאַ וועט נאָך שאַרפער

אַרויסטרעטען געגען ענגלאַנד

ווין, 29. (יט״א טעלעגראַפיש).

נעכטען איז דאָ פאָרגעקומען אַ פּראָטעסט־מי־טינג געגען ענגלאַנד.

ריכטער יוליאַן מעק דער פיהרער פון אַמעריקאַ האָט ערקלערט, אַז אויב עס וועט נויטיג זײַן, וועט אַמעריקאַ נאָך שאַרפער אַרויסטרעטען געגען ענג־לאַנד.

אוסישקין ווערט אַרויסגערופען קיין אַמעריקאַ

ירושלים, 29. (יט״א טעלעגראַפיש).

די ציוניסטישע פעדעראַציע אין אַמעריקאַ האָט געשיקט אַ דעפּעשע צו אוסישקינען ער זאָל וואָס גיכער קומען קיין אַמעריקאַ.

לינקע פ.צ. באָיקאָטירען דעם לעגיסלאַטיווען-ראַט

ירושלים, 29 (י. ט. א. טעלעגראַפיש).

די לינקע פּועלי־ציון האָבען בעשלאָסען צו באָיקאָ־טירען דעם לעגיסלאַטיווען־ראַט.

„דיילי-העראַלד“ וויל נישט דרוקען פּראָפ. ווייצמאַנס בריף

לאָנדאָן, 29. (יט״א טעלעגראַפיש).

ד״ר ווייצמאַן האָט ערקלערט, אַז ער האָט געשיקט צוויי בריף אין אָרגאַן פון דער לייבאָר־פּאַרטיי „דיילי העראַלד“ די רעדאַקציע האָט זיך אָבער אָפּגעזאָגט די בריף אָפּצודרוקען. ס׳האָט זיך געהאַנדעלט וועגען דער פראַגע וועגען דער קאָנפע־רענץ ביים רונדען טיש. די איניציאַטיוו צו די דאָזי־גע קאָנפערענץ האָט געגעבען ווייצמאַן, די רעגירונג האָט דערצו נישט געוואָלט מסכים זײַן. די „דיילי העראַלד“ האָט געשריבען פערקעהרט.

קאָלאָנעל קיש געפאָהרען קיין לאָנדאָן

ירושלים, 29 (י. ט. א. טעלעגראַפיש).

קאָלאָנעל קיש און מאָריס רעקטאָר זענען געפאָהרען קיין לאָנדאָן.

אונזערע ליבע פריינד

ה׳ לייביש זאַקס און פאַמיליע

צוליבען טויט פון זייער אונפערגעסליכען פאָטער

נפתלי נ״ע

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען ביילייד.

רפאל יהודה זילבערבערג און פאַמיליע.

אַ האַרציגען פאָהר געזונד ווינש איך מיין ליבען חבר

שמעון זאַלצמאַן

צו זײַן אָפּפאָהרען נאָך פּאַריז.

לייב גאָלדבערג.

אַנאָנסען אין „נײַעם פאָלקסבלאַט“ האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג.

דעם טיפסטען מיטגעפיל דריקען מיר אויס אונזער מיטגליד

וואָלף יצחק זאַקס מיט דער גאַנצער פאַמיליע

צוליב דעם טויט פון זייער אונפערגעסליכען פאָטער

נפתלי נ״ע

המקום ינחם אתכם בתוך שערי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואַלטונג און מיטגלידער פון בעקער-צעך אין לאָדז.

נאָך קורצע און שווערע לײַדען איז נעכטען געשטאָרבען אין עלטער פון 66 יאָהר אונזער הייסגעליבטער און אונפערגעסליכער פאָטער, שוויגערפאָטער, גראָספאָטער, ברודער, שוואָגער און אָנקער

חיים שולזינגער נ״ע

די לויה קומט פאָר הײַנט, דאָנערשטאַג, דעם 30 טען אָקטאָבער 1930, 1 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער־הויז ווסכאָדניאַ 70, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

9186

דייטשלאנד וויל זיך בעוואפענען
בעאונרוהיגענדער בעשלוס פון דער אויסערן-קאמיסיע ביים רייכסטאג

בערלין, 29. (טו) היינט נאָכמיטאָג האָט זיך אָנגעהויבן אונטער'ן פאָרזיץ פון דר. פריק (נאַציאָנאַל-סאָציאַליסט) די זיצונג פון דער אויסערן-קאָמיסיע אין רייכסטאַג. די זיצונג האָט אַ רויסגערופען אַן אויסערגעוועהנליכען אינטערעס. פון די מיניסטאָרען זענען אַנוועזענד דער אויסערן-מיניסטער קורציוס, דער פינאַנץ-מיניסטער דיטריך און דער יוסטיץ-מיניסטער ד"ר ברעש.

אויף דער טאָג-אָרדנונג געפינען זיך פער־שידענע פאָרשלאָגען וועגן יאָנג-פּלאַן: דער פאָר־שלאַג פון די קאָמוניסטען וועגען הינפּריגען אָפּ־שטעלען די יאָנג-אָפּצאָהלונגען, דער פאָרשלאַג פון די היטלעראַווצעס וועגען אָפּשאַפען דעם ווערסאַ־לער טראַקטאַט, דער פאָרשלאַג פון לאַנד-פאָלק וועגען רעווידירען דעם יאָנג-פּלאַן, דער פאָרשלאַג פון דער ווירטשאַפטס-פּאַרטיי וועגען אָפּלעגען די יאָנג-צאָהלונגען און דער פאָרשלאַג פון די קאָנ־סערוואַטיווען און קריסטליך-סאָציאַלע הענען אָנ־הויבען אונטערהאַנדלונגען צו רעווידירען דעם יאָנג־פּלאַן און צוגרייטען די אויפענטליכע מיינונג, כדי צו זיכערען דער ערפאָלג פון דער אַקציע. די בעראַטונגען פון דער קאָמיסיע זענען פערטרויליכע.

בערלין, 29. (טו) די אויסערן-קאָמיסיע פון רייכסטאַג האָט ביי דער אָפּשטימונג אָנגענומען פאָלגענדען פאָרשלאָג: אויסהערענדיג דעם בע־ריכט פון אויסערן-מיניסטער וועגען דעם צושטאַנד פון דער אַלגעמיינער ענטוואָפנונגס-פראַגע און בע־זונדערס וועגען די רעזולטאַטען פון דער לעצטער פעלקער-ליגע-פערזאַמלונג און דער דאָזיגער פראַגע האָט די קאָמיסיע גענומען צו קענטניש דעם בעריכט מיט דער גרעסטער ענטוישונג. ס'ווערט פעסטגע־שטעלט, אַז אַלע בעמיהונגען וועגען דער אַלגע־מיינער ענטוואָפנונגס-פראַגע האָט קיין שום רע־זולטאַטען נישט געגעבען. די מלוכות, וועלכע זענען זייט אַ יאָהר צוריקגעשטאַנען מיט דער ערפילונג פון איהרע רעכטליכע און מאָראַלישע פערפליכטונגען וועגען דער ענטוואָפנונג האָבען אפילו, אויף דער לעצטער פעלקער-ליגע-פערזאַמלונג נישט געוואָלט מסכים זיין אויף דעם צוזאַמענרופען פון דער אַל־געמיינער ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ.

אַנדערע מלוכות בעוואָפענען זיך, בעת דייטש־לאַנד ווערט געצוואונגען זיך צו ענטוואָפענען ביז'ן לעצטען פונקט. די ראַזינע לאַגע שטעהט אין היר דערשפּרוך מיט'ן פּרינציפּ וועגען גלייכבערעכטיגונג און איז אַן ערנסטע בעדראָהונג פון דייטשלאַנד'ס זיכערקייט און צוזאַמען דערמיט פון וועלט-שלום און איז דעריבער נישט צום אויסהאַלטען.

די אויסערן-קאָמיסיע ערוואַרט פון דער רע־גירונג, אַז זי וועט מיט אַלע מיטלען, וואָס שטעהען איהר צו פערפיגונג זיך בעמיהען ווי אַמגיכסטען צו ענדערען די געפעהרליכע לאַגע.

דער דאָזיגער בעשלוס איז אָנגענומען מיט אַלע שטימען נעגען די שטימען פון די סאָציאַל־דעמאָקראַטען און קאָמוניסטען.

פאר די וואהלען וועלען נישט פארקומען די פראצעסען
פון די ארעסטירטע געוועזענע דעפוטאטען

וואַרשאַ, 29. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט). לויט גענויע ידיעות פון די געריכטס־קרייזען געהט די אויספאָרשונג וועגען די געוו. דע־פּוטאַטען וואָס זיצען אַרעסטירט אין בריסק, שנעל פאָראויס.

אַלע געוועזענע דעפּוטאַטען זענען שוין אויס־געפאָרשט געוואָרען דורכ'ן אויספאָרשונגס-ריכטער דעמאַנט. בעת דער אויספאָרשונג האָט זיך אַרויס־געשטעלט, אַז מ'דאַרף אַרויסרופען עדות פון אַלע עקען פוילען. די פּראָצעסען פון די געוו. דעפּוטאַטען וועלען מיט קענען פאָרקומען פאַר די וואַהלען. ווען די אויספאָרשונג זאָל שוין אַפילו פערענדיגט ווערען, וואָלט נאָך געמוזט דויערען ביז ס'וואָלט פערטיג געוואָרען דער בעשולדיגונגס-אַקט, דאַן 7 טעג אויף אַדורכצוקוקען דעם בעשולדיגונגס-אַקט דורך די בע־שולדיגטע, דאַן דאָס אַרויסרופען עדות, אַזוי אַז די פּראָצעסען קענען נישט פאָרקומען פאַר ד' וואַהלען.

די אַרעסטירטע גשז. דעפּוטאַטען זענען ווייטער איזאָלירט.

וואַרשאַ, 29. (וו) אין צוזאַמענהאַנג מיט די ידיעות פון דער פּרעסע, אַז די פּראָצעסען פון די געוו. אַרעסטירטע דעפּוטאַטען וועלען אַזוי גיך נישט פאָרקומען, איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון אַלע אַדוואָקאַטען וואָס פערטיידיגען די אַרעסטירטע און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אַריינצוטראָגען אַנ'אַנ־קלאַגע אין העכסטען געריכט וועגען בעפרייען די אַרעסטירטע אויף קויציע.

—=][:o:][=—

„אגודה" פראטעסטירט געגען דער דייטשער ליסטע אין קאָבין
ווייל דאָרט געפינען זיך יודישע נעמען

קאָבין, 29 (טעלעפאָניש) די היגע וואהל־קאָמיסיע האָט בעטראַכט דעם פּראָטעסט פון דער „אגודה" געגען דער דייטשער ליסטע, אין וועמענס שפּיץ עס שטעהט דער לאָדזער איינוואוי־נער וויל.

דער „אגודה"-פאָרשטעהער האָט געטענה'ט, אַז דאָס וואָס אויף דער דייטשער ליסטע געפינען זיך אויך יודישע נעמען ברענגט עס אַריין אין אַ טעות די יודישע בעפעלקערונג.

דער פאָרשטעהער פון דער דייטשער ליסטע האָט מסכים געווען צו ענדערען דעם נאָמען פון דער ליסטע אויף „וואָהל-ליסטע פון דייטשען און יודען". די קאָמיסיע האָט אָבער בעשלאָסען צו דערהאַלטען דעם פריהערדיגען נאָמען פון דער ליסטע, אָבער צוליב פערשידענע פאָרמעלע טעמים זענען געשטראָכען געוואָרען אַלע קאַנדידאַטען פון דער דאָזיגער ליסטע אַ חוץ דער ערשטער קאַנדי־דאַט וויל.

אין קאָבין איז אויך געפסלט געוואָרען די ליסטע „צענטראָלעוו".

ווידער ארעסטירט א געוועזענעם דעפוטאט

וואַרשאַ, 29 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) פערגאַנגענע נאַכט איז אַרעסטירט געוואָרען אין אָטאָטאָוו דער געוועזענער דעפּוטאַט פון דער פויערים-ריכטונג אַנדזשעי דוראָ. דוראָ ווערט בעשולדיגט אין אַנטי-רעגירונגס-אַרויסטרע־טונגען אויף וואַהל-מיטינגען. דוראָ איז געווען דעפּוטאַט אין אַלע ביז-איצטיגע סיימען.

„צענטראלעוו" אינטערווענירט ביים הויפט-וואהל-קאמיסאר
צוליב'ן מאַסענהאַפטען פסלען פון די ליסטעס אין די וואהל-קרייזען

וואַרשאַ, 29. (וו) אין „צענטראָלעוו" האָט געמאַכט אַ גרויסען רושם דאָס מאַסענהאַפטע פסל'ען פון די ליסטעס. נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון די מיטגלידער פון דער הויפּט-וואַהל־קאָמיסיע, וואָס געהערען צו „צענטראָלעוו". אַלס רעזולטאַט פון דער דאָזיגער בעראַטונג איז אַ דעלעגאַציע פון געוו. רעפּוטאַט פּוזשאַק, קריס און אַדרו. אָרבאַנאָוויטש אַוועק צום הויפּט־וואַהל־קאָמיסאַר ריכטער זשישיצקי און זיך בעקלאָגט אויפ'ן מאַסענהאַפטען פסל'ען די ליסטעס. די דעלע־גאַציע האָט אָנגעוויזען, אַז אין די קרייזען קען מען ווהר לייכט פעסטשטעלען די אויטענטיש־קייט פון די אונטערשריפטען אין מ'דאַרף ערשט נישט אָנקומען צו דער הילף פון גראַפאָלאָגען.

דער ריכטער זשישיצקי האָט ערקלערט, אַז ער אינטערווענירט אין יעדען פאַל, ווען ער איבער־צייגט זיך, אַז דאָס פסל'ען פון די ליסטעס איז פאָרגעקומען אומגעזעצליך.

שטאָט-ראט-וואהלען אין סאקאלאוו

סאָקאָלאָוו, 29. (וו) די וואַהלען צום שטאָט-ראָט האָבען געגעבען פאָלגענדע רעזולטאַ־טען: פּועלי-ציון לינקע 2 מאַנדאַטען, פּועלי-ציון רעכטע — 2 מאַנדאַטען, בונד — 1, ענדעקעס — 7, אָרטאָדאָקסען — 1, מזרחי — 1, קאָמוניסטען — 1, סאַנאַציע — 3, פּ.פּ.ס.-פראַקציע — 1.

ראדיא-פראגראם
דאָנערשטאַג, ד. 30 אָקטאָבער

11.58 צייט-סיגנאַל פון וואַרשאַ און הײנאַל פון מאַריאַצקען טורעם אין קראָקאַ. 12.10 פּרויען־ווינקעל. 12.35 שול-קאָנצערט פון וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע. 15.35 קאָמוניקאַט פון ל. אַ. פּ. פּ. 15.50 פאָרלעזונג. 16.15 גראַמאָפאָן-פּליטען. 17.15 דאָס קולטורעלע ווילנע אין פערגאַנגענעם יאָהר (פאָרלעזונג). 17.45 סאָליסטען-קאָנצערט. 18.45 פערשידענעס. 19.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען. 19.25 גראַמאָפאָן-פּליטען. 19.35 ראַדיאָ-זשורנאַל. 20.00 פעליעטאָן. 20.15 רעגירונגס-פאָרלעזונג (טראַנסמיסיע פון וואַרשאַ). 20.30 לייכטע מוזיק. 21.30 אוידיציע. 22.15 וויאָלין-רעסיטאַל. 22.35 קאָמוניקאַטען, טאַנץ-מוזיק.

נאך דער רעוואלוציע אין בראזיליען
אין ריא-דע-זשענייראָ איז רוהיג. — ווארגאס פרעזידענט פון בראזיליען

לאָנדאָן, 29. (טו) ביים אָפּשווימען פון ריאָ־דע־זשאַנייראָ איז אָפּגעשטעלט געוואָרען דער ענג־לישער דאַמפער „אַלמאַנצאָראַ". אויף דער שיף איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען אַ גענויע רעוויזיע. 20 פּאָליטישע ענטלאָפענע זענען פערהאַלטען גע־וואָרען. צווישען זיי האָט זיך געפונען דער פריהער־ריגער וויצע-פּרעזידענט וויאַנאַ און אַנדערע בע־קאַנטע פּאָליטישע פערזענליכקייטען.

פּאַריז, 29. (טו) לויט מעלדונגען פון ריאָ־דע־זשאַנייראָ, איז די רוהע אין דער שטאָט איינ־גאַנצען צוריקגעשטעלט געוואָרען. די באַנק-הייזער און די גרויסע געשעפטען זענען ווידער געעפענט געוואָרען.

ניו־יאָרק, 29. (טו) דער פיהרער פון דער דרום-אַרמעע וואַרגאַס איז דורך די פיהרער פון דער רעוואָלוציע בעשטימט געוואָרען אַלס צייטווייליגער פּרעזידענט פון בראַזיליען. וואַרגאַס וועט אַריינמאַרשירען אין דער הויפּט-שטאָט מיט דער ־'יאַנצער צערעמאָניע.

—=:o:=—

ארעסטירט א לאָדזער
ביים איבערגעהען די סאָוויעטישע גרעניץ

ווילנאַ, 29. (וו) אויף דער סאָוויעטישער גרעניץ איז אַרעסטירט געוואָרען אַ געוויסער ברוד־זקי, אַ טעטיגער מיטגליד פון פּ.פּ.ס. „לעוויצע" איז לאָדז. ברודזקי האָט געוואָלט אומלעגאַל אַרי־בערגעהען די סאָוויעטישע גרעניץ. דער אַרעס־טירטער איז איבערגעשיקט געוואָרען קיין לאָדז.

היינט און פאָלגענדע טעג!
די לאַנג ערוואַרטעטע פּרעמיערע!
POGANIN
אין דער הויפּטראָלע דער וואונדער־שעהנער און בעריהמטער
Ramon NOVARRO
דאָס וואונדערשעהנע ליבעס-ליד
„Księżyc na Tahiti" וועט זינגען
RAMON NOVARRO.
אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאָכמיטאָג. שבת, זונטאָג און יום-טוב 12 אַ זייגער ביים.
פּאָפּולערע פּרייזען.

באנדיטען-אנפאל אויף א פאסט-וואגען
דער פוהרמאַן דערהרגעט, פאסט-בעאמטער פערוואונדעט, 13,700 זלאָטיס צוגערויבט

וואַרשאַ, 29. (טעלעפאָניש). צווישען טאַ־מאַשאָוו—לובעלסק און בעלזשעץ זענען אויף אַ פּאָסט-וואָגען אָנגעפאַלען 5 באַנדיטען. זיי האָבען דערהרג'עט דעם פוהרמאַן סטאַניסלאַוו תאַפּקאַ און שווער פערוואונדעט דעם פּאָסט-טרעגער בערנאַרד אַרונאַטשוק. די רויבער האָבען צוגערויבט 13.720 זלאָטים מזומן.

—][][][=—

געוואלדיגער וואסער-צופלוס אין דער ווייכסעל
קיין ווארשא וועט די כוואליע אנקומען אין 2 טעג ארום
באַהן-ליניע בערלין — ווארשא איבערגעריסען

וואַרשאַ, 29. (טעלעפאַניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט). פון דעם אויבערשטען טייל ווייסעל סיגנאַליזירט מען אַ געוואַלדיגען צופלוס פון וואַסער צוליב די שטאַרקע רעגענס און שנייען. די צופלוס־כוואַליע האָט שוין דערגרייכט די ווייסעל הינטער קראָקאָ, וואו דער צופלוס האָט אין די לעצטע 3 טעג איבערגעשטיגען 3 מעטער.

די צופלוס-כוואַליע וועט אָנקומען קיין וואַרשאַ אין פערלויף פון צוויי טעג.

וואַרשאַ, 29. (נ) היינט איז אין באַהן־מיניסטעריום אָנגעקומען אַנ'אַלאַרמירענדע דעפּעשע, פון דער דייטשער באַהן־מאַכט אין פראַנקפורט אויף דער אָדער. די פאָלגען פון דער קאַטאַסטראָפע זע־נען קאַטאַסטראָפאַלע. דאָס וואַסער אין טייך האָט זיך אין פערלויף פון לעצטען מעת לעת געהויבען מיט 2.15 מעטער און בעטרעפט איצט 6.17. די באַהן-בעוועגונג איז אינגאַנצען אָפּגעשטעלט גע־וואָרען. ס'איז אויך איבערגעריסען געוואָרען די באַהן-ליניע בערלין-פּויזען-וואַרשאַ.

ייד. אַרטיסטען-פאַריין אין פּוילען
דירעקטאָריום
פון די פּאַרייס-טעאַטערן
בעפולמ. דיר.: שטאָקפעדער
לייטער: א. בעזמאַן

לאָדז. יוד. קאַמער-טעאַטער
ביילער איי וויסעז זאַל
מאָנטיופּעל זאַכאָדניאַ 43
„ארדט"
קונסטל. לייטער:
משה בראָדערזאָן.

היינט, דאָנערשט.—1 פאָרשטעלונג
אָנהויב 9.15 אין אָוונט
צו פּאָפּולערע פּרייזען פון 80 גר. אָן
גוט מאָרגען, קאָזע!...
אין 2 טיילען, 12 בילדער.
אַנסאַמבל לויט'ן א. ב. פּ רויען: זיסעל-גירל, לאַלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים, מאַשע פּעטער־מאַן, אסתר ראָזען, אַלאַ שליפּקאָוויטש. מענער: שמואליק גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאָטעל קאָן יעקב ריינגאָס, ישראל שומאַכער, י. שיפּער.
טעקסטען: מ. בראָדערזאָן, משה נאַדיר, י. אָבערזשאַנעק מוזיק: ה. רובין, א. ביינעלמאַן און פאָלקס-מאָטיווען דעקאָר. און קאָסטיומען: י. ברוינער און ו. וויינטרויב. מוזיק-לייטער—ה. רובין, רעזשי—דזשיגאַן, שומאַכער. בינע-אינספּעקטאָר—מ. קאָן, ליכט-עפעקטען—יעראָז.
מאָרגען, פרייטאָג 2 פאָרשט.—7.15 און 9.15 אָוו.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 ביימאָג און פון 5 אָוו. שבת און יום-טובים אַ גאַנצען טאָג

א תשובה אויף אַנ'אַלטע פראַגע

מיר זענען שוין געוואוינט דערצו, אַז אַלע וואָך אָדער איינמאָל אין צוויי וואָכען זאָל קומען אַ ערקלערונג פון מלוכה־פיהרער, איבער די אַקטועלסטע פראַגע, וואָס דער מאָמענט רוקט אַרויס. די שמועסען זענען אַ מין שיעור, וואָס מען זאָגט פאַר'ן עולם. אויך די טעג האָבען מיר געהערט אַזאַ שיעור און אַזוי ווי מיר האַלטען איצט ביים סדר וואַהלען. האָט מען מיט אונז געקנעלט אַ פרק אין הלכות וואַהל־פּאָליטיק, און מען האָט געפּרובט ערקלערען איניגע פראגען וואָס זענען אונז ביז איצט געווען דונקעל.

בנוגע דער עצם שאלה, אויף דער פראגע: מה נשתנה, פאַר וואָס האָט מען צו די פריהערע סיימען נישט קאנדידירט און צום איצטיגען סיים שטעלט מען יא אַרויס די קאַנדידאַטור, האָט מען געגעבען אַ תשובה, וועלכע איז אונז נישט גאַנץ פערשטענדליך. אויב די פריהערע סיימען זענען געווען די זינדיגע, האָט מען דאָך נאָך גיכער געדאַרפט אַרויסטרעטען געגען זיי און לעגען אויף דער וואָגשאָל די אויטאָריטעט פון דער פערזענליכקייט, היינט איז אפשר עס נישט מעהר נויטיג, ווייל היינט איז דאָך שוין יעדענפאַלס אַ דריטעל צדיקים, וועלכע וועלען זיך געוויס אַ עצה געבען, אָבער דער פונקט איז לויט אונזער מיינונג גאָר נישט דער וויכטיגסטער, פערבייגעהענדיג האָט מען אונז דערצעהלט אַ פּאָר עפּיזאָדען, וואָס פערענטפערען אונז איינע פון די הארבסטע קשיות וואָס די וועלט האָט כסדר געפרעגט.

מיר האָבּען געוואוסט, אַז אין פּוילען איז פּאָרגעקומען אַ איבערקעהרעניש, די מאַי־איבערקעהרעניש וועלכע האָט אַראָפּגעוואָרפען א רעגירונג און האָט אַרויפגעזעצט אַ צווייטע רעגירונג. מיר האָבען אָבער נישט פערשטאַנען וואָס מען האָט מיט דער איבערקעהרעניש דערגרייכט. אויב די אָרדנונג אין לאַנד איז געבליבען די זעלבע, אויב די געזעצען זענען נישט געוואָרען געענדערט, איז דאָך עס געווען אַ אומזיסטע מיה, ווייל די אייגענע סיבות וואָס האָבען דערפיהרט דאָס לאַנד צום מצב פון אונצופרידענהייט בלייבען דאָך ווייטער און זיי מוזען, מיט אַ לאָגישער נויטווענדיגקייט, דערפיהרען דאָס לאַנד אַ צווייטען מאָל צום זעלבען מצב. סוף כל סוף איז דאָך די גאַנצע איבערקעהרעניש געווען נישט מעהר ווי אַ רעוואָלוציע געגען פּערזאָנען אָבער נישט געגען א סיסטעם און אויב דער סיסטעם איז געבליבען דער זעלבער, האָט מען דאָך גאָר נישט דערגרייכט!

אַזוי האָט מען כסדר גע'טענה'ט פון פערשידענע זייטען און די געגנער פון היינטיגען סיסטעם האָבען זיך געהאַט אַ געווינס רעכט, ווען זיי האָבען געהאַלטען אין איין אָנווייזען אויפ'ן בוכשטאב פון געזעץ, וואָס איז אין גאַנצען אויף זייער זייט. אויב דאָס געזעץ איז נישט געוואָרען געענדערט, הייסט דאָך עס, אַז דאָס וואָס איז געשעהען איז געווען נישט געזעצליך. אַזוי געדויערט די דיסקוסיע שוין יאָהרען און קיין קלאָרען ענטפער האָט מען נישט געהערט. ערשט איצט איז אונז, פון דער העכסטער אינסטאַנץ געגעבען געוואָרען, אויב נישט קיין גאַנצער ענטפער, איז יעדענפאַלס אַ ערקלערונג פון די דאַמאָלסדיגע געשעהעניש.

עס ווערט דערצעהלט, דאָס נאָך דער מאַי־איבערקעהרעניש האָבען איניגע געהאַלטען, אַז מען דאַרף ציהען די קאָנסעקווענצען פון דער געשאַפענער לאַגע, אַז מען דאַרף אויסנוצען דעם נצחון און מאַכען אַ סוף מיט'ן לאַנגווייליגען שפיל. אָבער דער ענטשיידענער פאַקטאָר איז געווען געגען אַזאַ שריט און האָט געהאַלטען, אַז אַזאַ אָפּעראַציע איז נישט נויטיג, עס איז דאָ אַ אַנדער אויסוועג פון דער פערפלאָנטערטער לאַגע און דער אויסוועג איז, צו געבען אַ אַנדער ריכטונג דער אינערער פּאָליטיק. מען האָט געהאַלטען ווען עס זענען בעזייטיגט געוואָרען די שעדליכע פאַקטאָרען איז מעגליך צו ווייזען דעם פאָלק דעם גלייכען וועג אויף וועלכען עס וועט געהן.

מען האָט געוויזען דעם וועג און אַ טייל פון פאָלק איז טאקע אויף איהם נאָכגעגאַנגען. איצט, ביי די איצטיגע וואַהלען, דאַרף דאָס פאָלק ערשט געבען די קלאָרע תשובה אויף דער אַלטער פראַגע.

די וואַהלען טראַגען דערום דעם כאַראַקטער פון אַ מין רעפערענדום, פון אַ פאָלקס־אָבשטימונג, פאַר אָדער געגען דער הערשענדער אָרדנונג און דערפאַר שטעהט אויף דער ליסטע אַלס ערשטער די פּערזאָן אין וועלכער דער נייער סיסטעם איז פערקערפּערט.

אַזוי בעקומען מיר אַ תשובה אויף אַנ'אַלטער פראַגע.

ש. י. סטופּניצקי.

—=:0:=—

בעשלאָסען צו שאַפען דרייסיג טויזענד דאָלאַר פאַר'ן „היאַס“

נ י ו ־ י אָ ר ק, (יט"א) דאָ איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון אַ רייה אָרגאַניזאַציעס, געווידמעט דער הילפס־אַקציע פאַר'ן „היאַס“. נאָך אַ לענגערע דיסקוסיע איז איינשטימיג בעשלאָסען געוואָרען אָנצונעהמען פערשידענע מיטלען, כדי אין דער נאָהנטסטער צייט צו זאַמלען 50,00 דאָלאַר פאַר'ן „היאַס“. די קאָנפערענץ האָט געוועהלט אַנ'עקזעקוטיווע מיט ה' ס. פאָלאַקאָוו בראַש, וואָס וועט [illegible]

ענגלאַנד'ס פעהלערן אין פּאַלעסטינע

אַרטיקעל פון אַנ'אָנגעזעהענעם ענגלישען פּובליציסט אין אַ פּוילישער צייטונג

א. נ. „וואָסערע פעהלערן איז ענגלאַנד בעגאַנגען אין פּאַלעסטינא“ ברענגט דער „קוריער פּאָראַנני“ אַנ'אַרטיקעל פון לאָנדאָנער קאָרעספּאָנדענט פון דער צייטונג אַווגור, אונטער דעם פּסעוודאָנים בעהאַלט זיך איינער פון די אָנגעזעהענסטע ענגלישע פּובליציסטען (אַ סברה, אַז ער איז אַ יוד), דער מחבר שרייבט:

„מיט ערד קאָן מען קיין שפּאַס נישט מאַכען“ אַזוי ווילט זיך זאָגען, ווען מ'לייענט דורך די רעגירונגס־דעקלאַראַציע וועגען פּאַלעסטינע. אָט די דעקלאַראַציע וועט האָבען אַנ'אָפּקלאַנג אין דער גאַנצער וועלט, זי קאָן האָבען פּאָליטישע קאָנסעקווענצען פון ערשט־ראַנגיגער בעדייטונג.

דער מחבר שטעלט זיך דאַן בּרייט אָפּ אויף דער געשיכטע פון דער ענגלישער פּאָליטיק אין ארץ ישראל, אויף די מאָטיווען, וואָס האָבען בעוואויגען ענגלאַנד צו געבען די באַלפור־דעקלאַראַציע (דערמיט האָט מען געוואָלט געווינען די סימפּאַטיעס פון די יודישע באַנקירען אין אַמעריקע), אויף דער געשיכטע פון מאַנדאַט און די יודישע אויפטוען אין ארץ ישראל.

אַווגור דערצעהלט וועגען ענטוזיאַזם, וואָס האָט אַרומגענומען די יודען נאָך דער באַלפור־דעקלאַראַציע, וועגען דער אָפּפערווילליגער אַרבייט פון די חלוצים, וועגען קאַמף וואָס האָט זיך אָנגעהויבען צווישען די אַראַבער און די יודישע קאָלאָניזאַטאָרען.

איבערגעהענדיג צו דער ענגלישער אַדמיניסטראַציע אין א"י, שרייבט אַווגור:

„די בריטישע אַדמיניסטראַציע אין פּאַלעסטינע האָט זיך רעקרוטירט פון קאָלאָניען־מיניסטעריום אין לאָנדאָן, אָדער פון אַנ'אָרגאַניזאַציע, וואָס איז גיכער געוואוינט צו האָבען צו טון מיט נעגערס און מאַלאַיער, איידער מיט איראָפּעער“. בעזונדערס שוואַך זענען די דאָזיגע אַדמיניסטראַטאָרען געווען אין פּאָליטישע פראַגען, די פּאָליטישע אָפּשאַצונג פון דער לאַגע פלעגט זיך תמיד אַרויסרוקען פון זייער אויג. די טראַדיציע פון ענגלישען אויסערן־מיניסטעריום איז געווען די אָנשויאונג, אַז מ'דאַרף לעבען בשלום מיט דער אַראַבישער וועלט. די ענגלישע בעאַמטע, וועלכע זענען געשיקט געוואָרען נאָך ארץ־ישראל, און זענען געווען דורכגעדרונגען מיט אַראַבאָפילישע אידעען, האָבען אויטאָמאַטיש פערנומען אַ פיינדליכע שטעלונג צום ציוניזם, וועלכען זיי האָבען אייגענטליך, אין הסכם מיט די תנאים פון מאַנדאַט, געדאַרפט שטיצען.

איבערגעהענדיג ווייטער צום בעריכט פון האָפּ סימפּסאָן און צו די אויספיהרונגען פון דער ענגלישער דעקלאַראַציע שרייבט אַווגור:

„דאָס אַלץ איז פערנינפטיג, אָבער עס בלייבט נישט ענטשידען די פראַגע וועגען ווייטערדיגען אויפבוי, וואָס דאַרף קאָסטען פיל מיליאָנען און וואָס שטייגט אַריבער די מעגליכקייטען פון פּאַ־לעסטינע.

„דער ענגלישער שטייער צאָהלער וועט קיינמאָל נישט מסכים זיין, אַז פונטען שטערלינג זאָלען אויסגעגעבען ווערען, כדי צו בעפרוכטפערען די פעלדער פאַר די אַראַבער און פאַר די יודען. די אַראַבער זענען אָרים, און די יודען אין איראָפּע, בעזונדערס אין אַמעריקע וועלען זיך גאָרנישט איילען צו עפענען זייערע קאַסעס, כדי צו מאַכען נאָך מעהר צוויפעלהאַפט די שאַפונג פון זייער אויסגעטרוימטער אייגענער היים. און מ'קאָן דאָך נישט פערמשפּט'ן אויף חרוב צו ווערען דאָס, וואָס איז געשאַפען געוואָרען דורך דער אַנשטרענגונג פון ציוניזם און וואָס איז זעהר סאָליד און רעאַל.

„מ'וועט אלזאָ מוזען זוכען אַ קאָמפּראָמיס, און דער ערשטער שריט אויף דעם וועג וועט זיין דאָס שאפען פון אַדמיניסטראַציע אין פּאַלעסטינע, וואָס זאָל זיין שטענדיג געבונדען מיט דעם לאַנד און נישט פון קאָלאָניסטען, וועלכע קומען אויף אַ פּאָר יאָהר פון מערב־אַפריקע, כדי דערנאָך זיך אומצוקעהרען קיין מאַלטע אָדער אויפ'ן פּאָלינעזישען אַרכיפּעלאַג“.

דער מחבר פון אַרטיקעל האַלט נישט די דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגירונג פאַר אַנ־אַקט פון „בייזען ווילען“, אָבער ער זעהט פאר די אנגעהויערע אויפרעגונג פון די יודען אין איראָפּע און אַמעריקע געגען ענגלאַנד.

שנאה, פּעררראַט, צביעות און אַנטיסעמיטיזם

בן־גוריונס כאַראַקטעריסטיק פון לעצטען „ווייס־בוך“

י ר ו ש ל י ם, (יט"א) אויף אַ פערזאַמלונג׳ וואָס איז צוזאַמענגערופען געוואָרען דורך דער „הסתדרות העובדים“ האָט ה' בן־גוריון דורכגעפיהרט אַנ'אַנאַליז פון דעם לעצטען בריטישען ווייס־בוך. ה' בן־גוריון האָט אָנגעוויזען, אַז די מוזולמענער פון בענגאַליען האָבען אויסגעאיבט אַנ'אומגעהויערן דרוק אויף דער בריטישער רעגירונג צום שאַדען פון דעם יודישען אויפבוי־ווערק. ה' בן־גוריון האָט אָנגעוויזען, אַז די בריטישע דעקלאַראַציע איז בעהויכט מיט אַ גייסט פון שנאה צו דער יודישער א"י־אַרבייט און עטהאַלט חוץ פערראַטערישע טענדענצען און אַ צביעות'דיגע אַרגומענטאַציע, אויך אַ רייה מאָטיווען, מיט וועלכע עס פלעגען ביז־איצט אָפּערירען בלויז אויסגעשפּראָכענע אַנטיסעמיטען.

אַ צווייטען רעפערעט האָט געהאַלטען ד"ר ארלאָזאָראָוו, וועלכער האָט אַרומגערעדט די אַקציע וואָס דאַרף אונטערגענומען ווערען צווישען די מיטגלידער פון בריטישען פּאַרלאַמענט, אויפ'ן פאָרום פון סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל און אין פּועלקער־בונד.

די שטים פון שרעק און פערצווייפלונג

טראָגט זיך פון צעהנדליגער שטעט און שטעטלעך אין מזרח־איראָפּא

ווענדונג פון „אָרט“ צו דער יודישער געזעלשאַפט

ב ע ר ל י ן, (יט"א) דער צענטראַל־ראַט און צענטראַל־פערוואַלטונג פון „אָרט“ געזעלשאַפטען האָט פערעפענטליכט אַנ'אויפרוף צו דער יודישער געזעלשאַפט אין וועלכען עס ווערט געזאָגט:

אין אַ מאָמענט פון שווערסטער נויט ווענדעט זיך דער „אָרט“ צו דער יודישער עפענטליכקייט פון גאָר דער וועלט מיט אַ דרינגענדיגען רוף נאָך הילף. הונדערטער אינסטיטוציעס, מיט וועלכע עס איז פערבונדען די עקזיסטענץ פון צעהנדליגער טויזענדער מענשען שטעהען אין געפאַהר צושטערט צו ווערען. אַ גרויסע אויפבוי־אַרבייט, וואָס טראָגט הילף און האָפנונג פאַר די אָרימסטע און פערצווייפעלסטע ווערט געלעהמט, ווייל עס איז פּלוצלינג איבערגעריסען געוואָרען די שטיצע פון אַמעריקע. און געטראָפען האָט עס גאָר אין אַ צייט, ווען דער עקאָנאָמישער חורבן פון די יודען אין מזרח־איראָפּע ווערט ברייטער און טיפער, ווען די מחנה פעראָרימטע און דעקלאַסירטע וואַקסט מיט יעדען חודש. גראָד אין דעם מאָמענט, ווען יודישע עלענד און יודישע נויט האָבען דערגרייכט אַזאַ אונגעהויערן פערנעהם, איז אויסגעבראָכען דער קריזיס אין אַמעריקע, פון וואַנען עס זענען ביז איצט געקומען די הויפּט־מיטלען פאַר דער יודישער אויפבוי־אַרבייט אין מזרח־איראָפּע.

אין יאָהרען־לאַנגער שווערער מיה, ווען עס איז אויסגעקומען צו ראַנגלען זיך מיט די גרעסטע מניעות, האָט „אָרט“ געזאַמעלט זייבע דערפאַהרונגען און אויסגעטרעטען די וועגען פאַר דעם פּלאַנמעסיגען אויפבוי פון יודישע אַרבייטס־פּאָזיציעס אין וואַרשאַט, אין פאַבריק און אויפ'ן פעלד.

די אַנשטאַלטען פון „אָרט“ און די אַנדערע פאָרמען פון זיין קאָנסטרוקטיווער הילפס־אַרבייט זענען אַנ'אויסדרוק פון יודישען עקאָנאָמישען זעלבסט־שוץ. איצט וואַקס מיט יעדען טאָג די געפאַהר, אַז דער דאָזיגער זעלבסט־שוץ זאָל געבראָכען ווערען.

פון צעהנדליגער שטעט און שטעטלעך אין פּוילען, רוסלאַנד, בעסעראַביען, ליטע און לעטלאַנד דערגרייכט צו אונז די שטים פון שרעק און פערצווייפלונג: לאָזט אונז נישט פאַלען, אָהן אייער אייער הילף וועט חרוב ווערען דאָס וואָס איהר און מיר האָבען מיט אַזויפיל מיה און מאַטערניש געבויט!

דעם דאָזיגען הילפס־רוף ברענגען מיר צו דער ברייטער יודישער עפענטליכקייט. איבער 100 פאַך־שולען, לערן־וואַרשטאַטען און קורסען, וואָס זענען אויפגעבויט געוואָרען אין די לעצטע צעהן יאָהר, אַרום 150 לאַנדווירטשאַפטליכע ישובים פון קאָאָפּעראַטיווען מיט אַ בעפעלקערונג פון העכער 25 טויזענד נפשות די גאַנצע אינדוסטריאַליזאַציע־אַרבייט פון „אָרט“, עטליכע צעהנדליג אַרטעלען און קאָאָפּעראַטיווע פאַבריקען, ווי טויזענדער דערשלאָגענע דעקלאַסירטע האָבען געפונען אַרבייט און רעכט, די אַלע אינסטיטוציעס, וואָס זענען געשטיצט געוואָרען פון „אָרט“־פערבאַנד — שטעהען איצט אין קאָן.

אָפּגעבענדיג זיך אַ קלאָהרען חשבון וועגען דעם, וואָס עס געהט, ווענדעט זיך דער „אָרט“־פערבאַנד קודם־כּל צו דער פעראָרימטער מזרח־איראָפּע און רופט די דאָרטיגע יודישע עפענטליכקייט אָנצושטרענגען אַלע איהרע כוחות, כדי אין דער דאָזיגער שווערער איבערגאַנגס־צייט צו זיין אויף דער געהעריגער הויך און דורך ספּעציעלע זאַמלונגען, דורך אַקציעס, ביי די געמיינדעס, מוניציפּאַליטעטען און מלוכה־אַנשטאַלט — אַרויסווייזען דעם העכסטען גראַד פון זעלבסט־הילף און זעלבסט־טעטיגקייט.

מיט אַ בעזונדערען רוף ווענדען מיר זיך צו די יודישע געזעלשאַפטליכע קרייזען פון מערב־איראָפּע, פון דרום־אַמעריקע, אפריקע און אויסטראַליען, און אָט דעם שווערען מאָמענט ליגט אויף די יודען פון די דאָזיגע לענדער דער חוב איבערצונעהמען אויף זיך אַ גרעסערען טייל פון דער פינאַנציעלער לאַסט פון דער יודישער אויפבוי־אַרבייט, וועלכע עס האָבען ביז־איצט הויפּטזעכליך געטראָגען די יודען פון צפון־אמעריקע.

מיר גלויבען, אַז דער קריזיס פון דער יודישער הילפס־אַרבייט אין די פעראייניגטע שטאַטען פון אַמעריקע איז אַ צייטווייליגע. דערווייל אָבער מוזען די יודען פון אַנדערע לענדער אַרויסווייזען זייער הילפס־גרייטקייט, זייער געפיהל פון אחריות פאַר דעם גורל פון די מיליאָנען ברידער, וואָס לעבען אין מזרח־איראָפּע און מוזען דאָרט זיך ראַנגלען פאַר זייער עקאָנאָמישען און פיזישען קיום.

אין דעם נאָמען פון די אַלע, וואָס קוקען אויס אויף „אָרט“־ס הילף, ווענדען מיר זיך צו דער יודישער וועלט מיט דעם רוף: העלפט דעם „אָרט“.

היכער קולטור־מצב פון יוד. לאַנדווירטע

קאָנפערענץ פון די יודישע פאַרמער אין אַמעריקא

נ י ו ־ י אָ ר ק, (י.ט.א) דאָ איז פאָרגעקומען די יעהרליכע קאָנפערענץ פון „פערבאַנד פון די יודישע פאַרמערס אין די פעראייניגטע שטאַטען“. דער פערוואַלטער פון דער „יודישער אַגריקולטור געזעלשאַפט“ גבריאל דאַווידסאָן האָט געהאַלטען אַנ'אויספיהרליכען רעפעראַט וועגען דעם מצב פון דער יודישער פאַרמעריי אויפ'ן גרונד פון אַנ'אַנקעטע, וואָס איז דורכגעפיהרט געוואָרען צווישען 1000 יודישע פאַרמער. פון דער אַנקעטע איז צו זעהען, אַז 25 פּראָצענט פון די יודישע פאַרמער זענען פריהער געווען בעשעפטיגט אין בעקליידאינדוסטריע. מעהר ווי אַ העלפט פאַרמער האָבען זיך גענומען צו לאַנדווירטשאַפט נישט אַזוי פיל כדי צו פערבעסערען זייער עקאָנאָמישער לאַגע, ווי כדי צו פיהרען אַ געזונטערען און נאָרמאַלען לעבען.

דער קולטור־מצב פון די יודישע פאַרמער כאַראַקטעריזירען פאָלגענדע צאָהלען: 70 פּראָצענט פון די יודישע פאַרמער בעזיצען עלעקטרישע בעלייכטונג, צענטראַל־בעהייצונג, קאַנאַליזאַציע א.א.וו. 70 פּראָצענט בעזיצען טעלעפאָנען, 75 פּראָצענט בעזיצען אויטאָמאָבילען, 56 פּראָצענט ראַדיאָאַפּאַראַטען א.א.וו. נאָך אַנ'אויספיהרליכער דיסקוסיע האָט די קאָנפערענץ בעשלאָסען צו גרינדען אַ רייה קאָאָפּעראַטיווען, כדי צו פערבעסערען די ווירטשאַפטליכע לאַגע פון די יודישע פאַרמער.

עס פעהלען אויס לעהרער

יודישע לעהרער ווילען נישט פאַהרען אין די קליינע שטעטלעך און דערפער

מאָסקווע, (יט"א) דער בעשלוס פון דער סאָוויעט־רעגירונג וועגען איינפיהרען אָבליגאַטאָרישע בילדונג קען דאָס יאָהר נישט דורכגעפיהרט ווערען אין די יודישע ראַיאָנען, ווייל עס פעהלען אויס לעהרער — שרייבט איצט די יודישע פרעסע אין סאָוויעט־רוסלאַנד. די יודישע לעהרער פון די גרויסע שטעט האָבען נישט קיין חשק צו פאָהרען אין די קליינע שטעטלעך און אין די יודישע דערפער. די צייטונגען טענה'ען, אַז אין דער צייט, ווען טויזענדער נישט־יודישע לעהרער האָבען זיך אָפּגערופען אויף דעם רוף פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי צו געהן אין דאָרף אַריין, ווענדען יודישע לעהרער אָן אַלע מיטלען, כדי נישט צו פאָהרען אין דאָרף. די קליינע צאָהל לעהרער, וואָס האָבען נאָר וואָס פערענדיגט דעם לעהרער־טעכניקום, קענען נישט בעפרידיגען די גרויסע נאָכפראַגע אויף לעהרער פאַר יודישער שול אין דאָרף, דער פּלאַן פון אָבליגאַטאָרישער בילדונג פאַר קינדער פון שול עלטער קאָן דעריבער פאָרלויפיג נישט פערווירקליכט ווערען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג 30 ה מרחשון תרצ"א

אקטאבער
זון-אויפגאנג 6.16
זון-אונטערגאנג 4.23

רעגיסטראציע פון יאהר-גאנג 1910

היינט, דאנערשטאג, ד. 30. אקטאבער דארף זיך אין דער פאליציאיש-מיליטערישער אפטיילונג ביים מאגיסטראט (פיעטריקאווער 212) רעגיסטרירען די געבוירענע אין 1910 יאהר וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 5. פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן אויף

H Ch I J K

און פון 13. פאליציי-קאמיסאריאט

H Ch I J K L Ł

ביים רעגיסטרירען זיך דארף מען מיטברענגען א פאס, א מעטריקע אדער אן אנדער דאקומענט, א שול-צייגניש. האנדווערקער דארפען אויך צושטעלען א צעך-צייגניש.

פערזאנען, וואס קענען נישט באווייזען זייער אנגעהעריגקייט צו א פרעמדער מלוכה מוזען זיך אויך רעגיסטרירען.

דרינגענדע שטיצע פאר ארבייטסלאזע

(מ) דער מאגיסטראט איז מודיע, אז פון מאנטאג האט מען אנגעהויבען אויסצאהלען רעגירונגס - שטיצע פאר'ן חודש סעפטעמבער. די ארבייטסלאזע, וועלכע זענען רעגיסטרירט אין אונטערשטיצונגס - אמט פאר ארבייטסלאזע, און האבען זיך רעגיסטרירט אין משך פון 13. ביז 20. אקטאבער ה. י.

די אויסצאהלונגען וועלען פארקומען אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס-אמט, אויפ'ן גאס פון 28. קאניאווער שיסער-פולק 32, פון 9 ביז 2 בייטאג לויט פאלגענדען סדר:

היינט, דאנערשטאג — M N O

פרייטאג — P R S

שבת — T U W Z Ż

זאמלונג פון אונטערשריפטען אויף א פעטיציע געגען די א"י-גזירות

אין צוזאמענהאנג מיט דער ווענדונג פון דער „הסתדרות העובדים" און ארץ-ישראל צו אלע ליגעס פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל וועגען זאמלען אונטערשריפטען אויף א פעטיציע געגען דעם חייס-בוך און סימפסאן-בעריכט, וועט היינט פארקומען אין לאדז א זיצונג פון אלע פארטייען, וואס געהערען אריין אין דער ליגע, כדי ווי נעהענטער צו ארגאניזירען די אקציע.

שבת וועט די פאסט אפען זיין 2 שעה

(2) שבת וועט די פאסט פונקציאנירען 2 שעה פון 9 ביז 11 א חוץ דעם וועלען אנגענומען ווערען רעקאמענדירטע בריף און ס'וועלען פערקויפט ווערען פאסט-מארקען.

זונטאג וועלען פון 9 ביז 11 פונקציאנירען אלע אפטיילונגען. די פאסט וועט פונאנדערגעטיילט ווערען איינמאל א טאג.

שול-פעריען

די שול-מאכט האט פעראָרדענט, אז פון 1-טען ביז'ן 3-טען נאוועמבער זאלען אין אלע שולען נישט פארקומען קיין למודים. די פעראָרדנונג איז חל אויך אויף די יודישע און דייטשע שולען. אלע שילער קענען בעקומען אורלויבען אויף דריי טעג און די באהן-דירעקציע וועט די שילער ערטיילען הנחות אויף די רייזעס.

דארפישע פראטעסטען

(מיט און אהנע פראטעסט)

ווערען שנעל און פינקטליך איינקאסירט דורך די איבעראל בעקאנטע ביטשריפט-ביורא

„POLPRAW"

פיארוטקאוויטשא 1, טעל. 170-01

די איינקאסא פון פראטעסטען ווערט ערלעדיגט נאך [illegible] בעדינגונג מיט א סטמאכאד.

די וואהלען צום סיים און סענאט

פון בלאק צו פערטיידיגען די רעכט פון יודישען פאלק אין פוילען

אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון פרויען, אנגעזעהענע געזעלשאפטליכע טוערינס פון דער שטאט. ה' ד"ר ראזענבלאט האט רעפערירט וועגען די פאסטולאטען פון ציוניסטישען וואהל-בלאק און וועגען די אויפגאבען פון דער יודישער פרוי אין איצטיגען מאמענט, נאך א קורצען מיינונגס-אויסטויש איז בעשלאסען געווארען צו גרינדען

א פרויען-וואהל-קאמיטעט

וועלכער וועט האבען די אויפגאבע צו ארגאניזירען די יודישע פרויען און אקטיוויזירען זיי פאר דער ליסטע 17 פון בלאק צו פערטיידיגען די יודישע נאציאנאלע רעכט אין פוילען. אין וואהל-קאמיטעט זענען געוועהלט געווארען פאלגענדע פרויען: צאהן-ארצט מ. רעזניק, מ. קאצענעלבויגען, ב. גוטערמאן, צאהן-ארצט ה. האלפערן, גאט-ליב, ק. לאנגע, ע. קאנטאר, קאפער, ראבינאוויטש אדיניאק. לובין, געלבארטאוויטש, אסטראמאגילסקא.

דער פרויען-וואהל-קאמיטעט איז באלד צוגעטראטען צו דער ארבייט.

דער קאמיטעט פאר דער אלטשטאט און באלוט

וואס איז געשאפען געווארען ביים ציוניסטישען וואהל-בלאק האט אנגעהויבען אן ענערגישע פראפאגאנדע אקציע אין דערמאהנטען ראיאן פאר דער ליסטע 17. צום קאמיטעט געהערען פאלגענדע ה"ה א. שטרויך, פ. רובינשטיין, ש. ניסעל, וו. הילמאן, ח. איוואנקאוויצער, מ. לענטשיצקי, י. האכמיץ, נ. זילבערבערג, י. פינטשוק, א. פאמעראנץ, מ. רעמבעלינסקי, ש. זילבערבערג, י. נאמבערג, ז. לייב, מ. גאלדבערג, מ. פרינץ און מ. גרינוואלד.

בלאק צו פערטיידיגען די ווירטשאפטליכע אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג

נעכטען אוועגד איז אין לאקאל פון דער האנדווערקער-צענטראלע (זשעלאנא 10א) פארגעקומען א גרויסע קאנפערענץ צונויפגערופען פון „בלאק צו פערטיידיגען די ווירטשאפטליכע אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג", ליסטע נומער 28. עס זענען געקומען א גאנצע ריי פארשטעהער פון צעכען, קליינהענדלער-פעראיינען, פון באלוטער קאמיטעט, ווי אויך פארשטעהער פון דעטאליסטען - פעראיין און סוחרים - פעראיין (פיעטריקאווער 69 און 73) צוזאמען פון עטליכע צוואנציג פעראיינען און ארגאניזאציעס. אדוו. יוסף ווייצמאן גיט אן איבערבליק וועגען די לאגע אויף דער יודיש-בירגערליכער גאס צו די איצטיגע סיים-וואהלען, ספעציעל שטעלט ער זיך אפ אויפ'ן יודישען מיטעלשטאנד און וואס פאר א טרויעריגען עקאנאמישען מצב ער געפינט זיך, און וועגען דער האנדלונג מצד געוויסע יודישע פארטייען צוליב וואס מ'איז געצוואונגען ארויסצושטעלען אן אייגענע ליסטע, כדי צו קענען להבא קעמפען פאר די פאדערונגען פון יודישען מיטעלשטאנד. ס'ענטוויקעלט זיך א לענגערע דיסקוסיע, דערביי ווערט אויסגעהערט א גאנצע רייה דערקלעהרונגען פון כמעט אלע פארשטעהער, דערונטער פון די סוחרים-פעראיינען פיעטריקאווער 69 און 73, וואס נעהמען זיך אונטער צו שטיצען דעם אויבענדערמאהנטען בלאק, ליסטע נומער 28 צו די איצטיגע סיים-וואהלען. עס ווערט אויך אנגענומען א געהעריגע רעזאלוציע. דערביי ווערט געוועהלט א גרעסערער וואהל-קאמיטעט

באנקראטען און רעגולאציעס

טעגליכע כראניק פון לאדזער האנדעלס-געריכט

אין נאוועמבער האט זיך די פירמע ברידער ציטרין (וואלבארסקא 44) געווענדעט אין געריכט אז מ'זאל ערקלערען פאר באנקראט מענדעל וואלף פיאטרקאווסקי, אויסארבייטונג און פערקויף פון טריקאטאזשען פעטריקאווער 33. דאס געריכט איז נאכגעקומען די בקשה און האט פיאטרקאווסקין ערקלערט פאר באנקראט פונ'ם 5-טען מאי 1929. און בעשטימט איהר אונטער פאליציי-אויפזוכט.

איצט האט די פירמע ברידער ציטרין פארגעשטעלט א פראטעסטירטען וועקסעל פון ישראל פיאטרקאווסקי, וואס איז זשירירט דורכ'ן פאטער און בעהויפטעט, אז ישראל איז דער פאקטישער אינהאבער פון דער אונטערנעהמונג און האט פערלאנגט איהם צו אנערקענען אלס באנקראט.

דאס געריכט איז נאכגעקומען די ווענדונג און האט ערקלערט פאר באנקראט ישראל פיאטרקאווסקי אלס מיטאינהאבער פון דער פירמע מענדעל וואלף פיאטרקאווסקי.

* * *

אין יאנואר האט די פירמע „אהרן פרענקעל" זיך געווענדעט אין געריכט וועגען פראלאנגירען איהר די צאהלונגען. דער בילאנס האט בעטראפען 412,000 זל. און דעם קאפיטאל 183,000 די רעשט חובות 229 טויזענד זל. איז געדעקט געווארען מיט סחורות 217,000 זל. און 115,000 זל. א הויז. דער עקספערט האט דעם בילאנס פערקלענערט ביז 29,000 זל. אין פעברואר האט דאס געריכט ערטיילט א פראלאנגאציע אויף דריי חדשים. נאכ'ן אפלויף פון די דריי חדשים האט זיך די פירמע געווענדעט צום געריכט וועגען ערלויבען איהר אנצוהויבען אויסגלייכס-אונטערהאנדלונגען. די פירמע שלאגט פאר צו בעצאהלען 70 פראצענט פון די חובות אין 4 האלב-יעהרליכע ראטעס. דעם דריטען יוני האט דאס געריכט ערלויבט אנצוהויבען די אויסגלייכס-אונטערהאנדלונגען. אויף דער פערזאמלונג דעם 30-טען סעפטעמבער האבען 37 קרעדיטארען, וואס רעפרעזענטירען 162,00 זל חובות אנגענומען דעם פארשלאג. נעכטען האט דאס געריכט דעם אויסגלייכס-אפמאך בעשטעטיגט און אפגעשאפט די פראצעדור פון דער צאהלונגס-פראלאנגאציע.

נישט גע'גט'ע פרוי וויל צום צווייטען מאל חתונה-האבען

א פאסירונג אין וועלכע עס זענען פערמישט לאדז און בוענאס-איירעס

בערל בוים פון פעפער-גאס 20, איז מיט 3 יאהר צוריק אוועקגעפאהרען קיין ארגענטינע צו זיין ברודער חיים אין בוענאס-איירעס. חיים האט געוואוינט שוין דארט עטליכע יאהר, זיך איינגעארדענט חתונה-געהאט מיט א דארטיג מיידעל און געפיהרט א לייטיש לעבען. בערל, וועלכער איז אין לאדז געווען אן אקרישטע-שניידער, האט זיך אין בוענאס-איירעס שנעל איינגעארדענט מיט דער הילף פון זיין ברודער און האט אנגעהויבען טראכטען וועגען א תכלית. איהם האט אבער נישט געשמעקט זיך מתחתן צו זיין מיט די דארטיגע מיידלעך, ווען ער איז נאך געווען אינדערהיים אין לאדז, איז איהם אין אויג אריינגעפאלען דאס מיידעל שרה פינקעלשטיין, וועלכע האט געוואוינט אויפ'ן זעלבען הויף אין לאדז. זיינע עלטערען און קרובים אין לאדז און דעם ברודער אין בוענאס-איירעס איז אויך געפעלען בעוועגן דער פלאן — טון א שידוך מיט א היימיש מיידעל. האבען זיי צוגעהאלפען צום ענין. בערל האט ארויסגעשיקט שרה'ן אויספאָדערונגס-פאפירען, מ'האט איהר אויסגעקליידט און ארויסגעשיקט קיין ארגענטינא. אבער ווען שרה איז געקומען קיין בוענאס-איירעס, האט זי ערקלערט בערלן, אז זי איז אהין געקומען נאר נישט כדי מיט איהם חתונה צו האבען. זי וויל דארט ארבייטען, פערדינען און שפעטער וועט זי אהין ארויספאדערען איהר בעקאנטען פון לאדז, מיט וועמען זי וועט חתונה האבען. מיט איהם קען זי לעבען העכסטענס אלס געליבטע, ביז איהר חתן וועט אהינקומען.

ס'איז אדורך א צייט בערל האט געווירקט אויף שרה'ן און ער האט מיט מזל געשטעלט א חופה. און דאס יונגע פאר-פאלק האט זיך איינגעארדענט א פאמיליען-לעבען. דאס האט אבער לאנג נישט געדויערט. שרה האט זיך נישט לייטיש אויפגעפיהרט בנוגע איהר מאן און דער דארטיגער פרויען-שוץ-פעראיין האט זי אפטראנספארטירט קיין לאדז.

בערל בוים האט דערוויל בעקומען א מיטטיילונג פון זיינע קרובים, אז זיין פרוי פיהרט זיך אויך אין לאדז נישט לייטיש אויף און ער האט דעריבער זיך געווענדעט צום היגען רבינאט מיט א בריף אין וועלכען ער שרייבט, אז ער איז דער מאן פון שרה'ן און פאדערט אויף דעם רבינאט, אז מ'זאל איהר נישט ארויסגעבען קיין חיפה וקדושין אויב זי וועט קומען נאך דעם, ווייל זי איז נישט גע'גט.

פראצעס וועגען בעשווינדלען א מחותן

דער שווינדלער איז אבער אנטלאפען און מען זוכט איהם מיט שטעק-בריף

(—) בשעת האבען מיר מיטגעטיילט וועגען דער אפערע פון א געוויסען אבראם פערסטער, וואס האט געהאט א מאנופאקטור-געשעפט אויף פיעטריקאווער 71 און האט אויסבארענדיג ביי די עלטערען פון זיין כלה 19 טויזענד זל. אנטלאפען קיין אויסלאנד. נעכטען איז פארגעקומען אין היגען קרייז-געריכט א פראצעס געגען דער 28-יעהריגער רחל ביגע דערעשעוויטש. וועלכע איז בעשולדיגט געווארען אלס בעטייליגטע אין אויספיהרען די שווינדלען צוזאמען מיט פערסטערן.

לויט'ן בעשולדיגונגס-אקט האט די בעשולדיגטע צוזאמען מיט פערסטער'ן אנגענומען ביי דער פירמע אבראמזאן אין לאדז דריי טויזענד זל., ביי מ. טענענבוים 7000 זל., ביי דער פירמע צייטלין אין ווארשא 1200 זל. יוזעף קוויק אין ווארשא 7 טויזענד זל. י. קאהאן אין ווארשא 8 טויזענד זל. ראטייפיא אין ווארשא 2300 זל. בראניסלאווא פרוסאק לאדז — 1500 זל. קיילע אסתר גריינער אין לאדז — 19000 זל. ב. שערעשעווסקי אין לאדז — 15000 זל. שפעטער האבען זיי בשתיקה פערקויפט די סחורה און א. פערסטער איז דעם 14-טען יולי 1929 ביינאכט אנטלאפען קיין אויסלאנד. דערעשעוויטש וועלכע איז געווען פ"ס א כלה זאל האבען געהאנדעלט מיט איהם בשתופות.

אויפ'ן פראצעס האט זי זיך נישט מודה געווען און געטענהט אז זי איז געווען אנגעשטעלט אין געשעפט און פערסטער איז איהר געבליבען שולדיג פינף הונדערט זל. גאזשע, וועלכע זי האט שפעטער בעקומען לויט א בריף פון פערסטער ביי א געוויסען וויינגארטען. וויינגארטען בעשטעטיגט עס, די בעשולדיגטע בעשטעטיגט אז ביי איהר איז געווען זייד-סחורה אויף פינף טויזענד זלאטעס דאס האט אבער פערסטער איבערגעלאזט ביי איהר מוטער אלס משכון פאר געבארגטע פינף טויזענד זל

די עדות אויגענליכט און גראנער בעשטעטיגען אז פערסטער האט זיי געגעבען בריף צו דערעשעוויטשען אז זי זאל זיי אויסצאהלען געלד. דאגעגען בעהויפטעט די אנגעקלאגטע אז אויסער די 1500 זל. וואס זי האט בעקומען פון פערסטערן אויף צו בעצאהלען פרוסאק'ן האט זי קיין אנדער געלד נישט געהאט און פרוסאק'ן האט זי דאס געלד אויסגעצאהלט, דאס געריכט האט די בעשולדיגטע בעפרייט און האט בעשלאסען צום צווייטען מאל ארויסשיקען שטעק-בריף נאך אבראם פערסטער וועלכער איז אינצווישען אנטלאפען קיין בריסעל.

ארעסטירט אן אפעריסטיש פארל

(2) אין 1929 י. זענען אויסגעפיהרט געווארען אכט גנבות אין וואוינונגען, וואו ס'האט אנטיילגענומען די הויז-דינערשאפט. אין אלע פאלען פלעגען אין די הייזער קומען פרויען, וואס פלעגען צושטעלען רעקאמענדאציעס פון פיינע הייזער און א קורצע צייט נאכדעם ווי זיי פלעגען אנגענומען ווערען אלס דינסטען, פלעגען געשעהען די גנבות. עס זענען געווען פאלען, ווען דער הויז-וועכטער האט פערהאלטען א הער מיט א וואליזקע אבער די דינסט האט ערקלערט, אז מ'האט איהר אפגעזאגט פון פאסטען, ווייל צו איהר פלעגט קומען אויף בעזוך איהר חתן.

די פאליציי האט פערהאלטען סטאניסלאוו קארפינסקי, זאפיא שטשעפאניאק, אנטאני בלאזשעיעווסקי און טשעסלאוו אדאמטשיק, וועלכע האבען געהערט צו דער באנדע און ערשט נישט לאנג איז דער פאליציי געלונגען פעסטצושטעלען דעם נאמען פון דעם הערשער פון דער שייקע — אנטאני וואיטשעכאווסקי און זיין געליבטע, די 24-יעהריגע בראניסלאווא צישעווסקא, מ'האט זיי געוואלט ארעסטירען, אבער זיי זענען ענטלאפען קיין דייטשלאנד. בעכטען ביינאכט האט די פאליציי, וועלכע פיהרט אדורך, די אבלאווע אין צוזאמענהאנג מיט'ן ערמארדען אין סולעיוב דעם פאליציאנט קאזשנעווסקי, געטראפען א פערדעכטיגט פארל. ווען מ'האט זיי פערהאלטען און געבראכט אין אויספארשונגס-אמט האט מען פעסטגעשטעלט, אז דאס איז דאס לאנג-געזוכטע פארל. די ארעסטירטע האבען זיך אויסגעוויזען מיט פאלשע פעסער אויפ'ן נאמען פון סטאניסלאוו טשערפאנסקי און זיין פרוי אגנעשקא. אבער מ'האט זיי דערקענט און נאכ'ן פערהאלטען, אפגעשיקט זיי אין לאדזער אויספארשונגס-אמט.

ס'איז געווען אַ שדוך על תנאי

אויב ער איז נישט אויסגעפירט געוואָרן, קען געפונען ווערן אַ נייער פאַרבינדעטער

דער אונטערגאַנג פון ציוניזם וואָלט אויפסניי אוועקגעשטעלט פאַר דער וועלט דאָס יודען־פּראָבּלעם אין זיין גאַנצער טראַגישקייט

דינסטאַגדיגער רעפעראַט פון זשאַבּאָטינסקי'ן אין פילהאַרמאָניע

(המשך).

אינ'ם צווייטען טייל פון זיין רעפעראַט האָט זיך דער פּרעלעגענט אָפּגעשטעלט אויף די מעגליכקייטען פון אַ צוזאַמענאַרבּייט און צוזאַמענלעבּען מיט די אַראַבּער און די אויסזיכטען און מעגליכקייטען פון אַ יודישער קאָלאָניזאַציע, וואָס זאָל זיין אויסגערעכענט אין דער פּערספּעקטיוו אויף צו דערגרייכען אַ יודישע מעהרהייט אין ארץ־ישראל. אָבּער דעם הויפּט־עפעקט האָט ער דערגרייכט אין דעם דריטען טייל פון דער פּאָרלעזונג, וואָס איז געווען געווידמעט דער פראַגע פון דער

ווייטערדיגע אָריענטאַציע פון ציוניזם און דער אפשאַצונג פון ענגלאַנד.

דער פּרעלעגענט האָט אַרויסגעזאָגט אַ רייה טיפע און אָריגינעלע געדאַנקען אויף וועלכע די ציוניסטישע עפענטליכקייט וועט זיך זיכער פּערטראַכטען, בפרט, וואָס די דאָזיגע געדאַנקען ווערען אויפגעוואָרפען אין דער עפענטליכקייט צום 1־טען מאָל. דער גרויסער פּער[...] עולם וועלכער האָט מיט סיפען אינטערעס פּערפאָלגט דעם רעפעראַט, וואָס האָט זיך פּערצויגען ביז נאָך האַלבּ 1 אַ זייגער ביינאַכט וועט האָבען פיל נאָכצוטראַכטען.

אין די ציוניסטישע קרייזען בפרט פון דייטשלאַנד און פון א"י הויבּט מען אָן לעצטענס פיל צו רעדען און טראַכטען וועגען אַ

דערנעהנטערונג מיט די אַראַבּער אין ארץ־ישראל.

איך, — זאָגט דער רעדנער — זעה נישט איין די דאָזיגע מעגליכקייט. ס'איז נישט וואַרשיינליך, אַז ס'קען הערשען שלום צווישען דעם איינגעבּוירענעם מיט'ן קאָלאָניזאַטאָר. ס'קען נישט זיין און ס'וועט נישט זיין קיין פולשטענדיג פרידליך צוזאַמענלעבען, צוליב עקאָנאָמישע, פּסיכאָלאָגישע און אַנדערע סיבות. ס'איז שווער דאָס פעסטצושטעלען, אָבער מ'מוז עס טון, כדי זיך אַליין נישט אָפּנאַרען. דאָס איז אַנ'ערשיינונג וואָס איז פּסיכאָלאָגיש לייכט בּעגרייפבּאַר.

דער רעדנער ברענגט דערביי אַ משל. אַ פּאַסאַזשיר, וואָס פאָהרט אין צוג און האָט אַדורכצומאַכען אַ ווייטע שטרעקע קומט אַריין אין וואַגאָן און טרעפט אַ לעדיגע אָפּטיילונג. ער איז אין בּעגלייטונג פון זיין דאַמע און איז זעהר צופרידען קענען זיך אויסרוהען אין וועג. אין דער אָפּטיילונג זענען אָבער פערהאַן 8 פּלעצער און ס'קענען אַריינקומען נאָך פּאַסאַזשירען. אין די צייטען פון די רוסישע באַהן־בּעאַמטע פלעגט מען מאַכען מיט'ן קאָנדוקטאָר „בּלאַט" און ער פלעגט שוין אָפּהיטען, אַז אין דער אָפּטיילונג זאָל קיינער נישט אַריינקומען הגם די אָפּטיילונג איז פּאַראויסגעזעהען פאַר אַכט פּערזאָן און ס'האָבען איהר פערנומען בלויז — 2. אין די איצטיגע צייטען, ווען די אַמאָליגע מיטלען געהען נישט אָן זוכט מען זיך צו פערשאַפען דאָס קענען אַליינבּלייבען אין דער אָפּטיילונג אויף אַנדערע פערשידענסטע אופנים און זאָל עס נישט אָנקומען, וואָס מ'ווינשט יענעם פּאַסאַזשיר, וואָס קומט אַריין אין דער אָפּטיילונג און פערנעהמט דאָס אָרט אויף וועלכען ער איז בּערעכטיגט. ווייל ער האָט בּעצאָהלט פאַר אַ באַהן־בּילעט, ווייל אין דער אָפּטיילונג זענען פערהאַן 8 פּלעצער, פון וועלכע 2 בלויז זענען פערנומען. די דאָזיגע ערשיינונג איז פּסיכאָלאָגיש בּעגרייפליך פאַר יעדען, בפרט ווייל יעדער איז געווען אין אַ'עהנליכער לאַגע.

די איצטיגע איינגעבּוירענע בּעפעלקערונג פון א"י. די אַראַבּער זענען אין דער לאַגע פון די 2 פּאַסאַזשירען וואָס האָבּען פערנומען די אָפּטיילונג אין וואַגאָן, און זיי קענען נישט און ווילען נישט מסכים זיין אַז ס'זאָל זיי ווערען ווייניגער בּעקוועם מ'רעדט אין די דערמאָהנטע ציוניסטישע קרייזען וועגען אַ דערנעהנטערונג צווישען יודען און אַראַבּער, און אַלס איינעם פון די מיטלען דערצו שלאָגט מען פאָר לערנען זיך אַראַבּיש. דאָס איז פאַלש. אויב אַ שפּראַך איז נויטיג ווערט זי געלערנט אין לעבּען אין פּראַקטיק. אין אַמעריקאַ, למשל, עקזיסטירט אַ געטאָ, יודען לעבּען צוזאַמענגעקליבּען אין גרויסע קבוצים און דאָך וועט יעדער עמיגראַנט אין פערלויף פון די ערשטע זעקס חדשים זיך אויסלערנען עפּעס צו פערשטעהן אויף ענגליש און אין פערלויף פון צוויי יאָהר זיך אויסלערנען מעהר ווייניגער צו רעדען, אין די יודישע קאָלאָניעס אין א"י וואו עס אַרבּייטען אַראַבּישע אַרבּייטער, רעדען די יודען אַראַביש, אין תל־אביב, ירושלים, חיפה, איז קיין אַראַביש נישטאָ. קיינער קען נישט די שפּראַך, און דאַרף זי נישט. עקאָנאָמיש און געזעלשאַפטליך איז מען אַזוי אַוועקגעשטעלט, אַז מ'טרעפט זיך כמעט נישט צוזאַמען, מ'לערנט אין די שולען אַראַביש, נאָר פון דעם לערנען קומט אַרויס אַזויפיל, אַז שפּעטער קען מען זיך נישט צוזאַמענרעדען אין פּראַקטישען לעבען. אויב אַ לאַנד לעבט אין אַ שפּראַך, ווערט די שפּראַך לעבעדיג. אַראַביש אין א"י איז נישט נויטיג, דאָס לערנען אַראַביש אין די שולען וועט צו גאָרנישט ברענגען, ווייל די שפּראַך ווערט נישט פּראַקטיצירט. זי איז נישט נויטיג! פאַר דער יודישער געזעלשאַפטליכקייט איז בּעקוועמער רוסיש, פּויליש, ענגליש. דאָס זענען שפּראַכען וואָס דורך זיי קומט מען אין קאָנטאַקט מיט דער קולטור. אַראַביש איז עס נישט. אויב מ'וויל פערשפּרייטען, דאַרף מען עס טון מיט העברעאיש. אַנ'איינוואוינער פון תל אביב מוז קענען פערשטעהן העברעאיש.

אַ דערנעהנטערונג ווערט נישט געשאַפען מיט אַ מאָל און מינסטליך

יאָהרען לאַנג האָט מען אין א"י געפּרובט שאַפען אַ דערנעהנטערונג צווישען ספרדישע און אייראָפּעאישע יודען. דאָס האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אוממעגליך. בפרט בנוגע די פּרוּוען, כמעט נישטאָ קיין געמיינזאַמקייט אין אַרט לעבען, דענקען; נאָכמעהר, אפילו צווישען די רוסישע און דייטשע יודען מענשען, וואָס האָבען זיך אָפּט ערצויגען אויף דערזעלבער קולטור איז שווער דאָס געמיינזאַמע צוזאַמענלעבען. זי ווערט געשאַפען צווישען די קינדער און דעם אויפוואַקסענדען דור, די געמיינזאַמע שולע שאַפט אַ באָדען פאַר דער אַמאַלגאַמירטער געזעלשאַפט.

עס איז נישט אמת די בעהויפּטונג, אַז אַסימילאַציע פערקלענערט דעם אַנטיסעמיטיזם. די בעסטע אַנשי־אונגס־לעקציע האָט אין אונזערע טעג געגעבען דערויף היטלער. איינשטיין, פּראָפ. פרויד, היינע, מענדעלזאָן, דער דיכטער וואַסערמאַן, שניצלער, די צעהנדליגער זשורנאַליסטען וואָס האָבען אַזויפיל מיטגעבראַכט פאַר דער דייטשער קולטור האָבען בעקומען זייער תשובה פון היטלער'ן.

אין רוסלאַנד האָבען די יודען זיך געריסען צו דער רוסישער קולטור, מיטגעווירקט דער פּרעסע, געגאַנגען אין דאָרף טראָגען ליכט, אין פּוילען — איבּעראַל דאָסזעלבע. ס'געשעהט אַ געזעלשאַפטליכער קאַמף און דער פרעמדער קערפּער ווערט אַרויסגעקוועטשט, אַרויסגעשטויסען.

בעת די לעצטע געשעהענישען איז דער אויסברוך פאָרגעקומען דווקא דאָרט וואו די יודען האָבען גערעדט אַראַביש — אין חברון, צפת א.אז.וו. איך מיין באַטאַליאָן — דערצעהלט דער רעדנער — פלעג איך אָפט האָבען צו טון מיט די לעגיאָניסטען, ווען מ'פלעגט זיי אָפּלאָזען אויף אורלויב, זענען אַלעמאָל אויסגעבראָכען קריגערייען און צוזאַמענשטויסען דווקאַ צווישען די ספרדישע לעגיאָניסטען, מיט די אַראַבער: נישט מיט די ענגליש־רעדענדיגע און נישט ד יאיראָפּעער, נאָר דווקאַ מיט די אַראַביש רעדענדיגע.

אויך די עקאָנאָמישע דערנעהנטערונג איז אַ נאַאיווער חלום, ערשטענס איז זי פשוט אוממעגליך, אַ יוד, אַ יחיד, וואָס לעבט אין א"י און וויל האָבען פּרנסה, קען זיך מאַכען בשותפות מיט אַנ'אַראַבער, אָננעהמען אַראַבּישע אַרבּייטער, אָבער קיין דערנעהנטערונג שאַפט עס נישט. דעם פּאָגראָם אין פתח תקוה אין יאָהר 1922 האָבען דווקאַ געמאַכט אַראַבּישע אַרבּייטער.

די ציוניסטישע אַרבּייט ווערט געפיהרט אויף יודישע מיטלען, וואָס ווערען צוזאַמענגעבראַכט דורך זאַמלונגען. אויב פון די נאַציאָנאַלע אונטערנעהמונגען זאָלען געניסען אויך די אַראַבּער, וועלען זיך די זאַמלונגען אָפּשטעלען, אינזש. רוטענבערג האָט געפּרובט מאַכען אַזאַ שותפות: ער האָט אַנגאַזשירט עטליכע אַראַבּישע אינזשיניערען, אַ פּאָר טוץ אַראַבּישע אַרבּייטער אָבער נישט אין דעם איז די זאַך:

אונזער אויפגאַבע איז, אַז די עקאָנאָמישע מעגליכקייטען זאָלען וואַקסען

אונזער סיסטעם בעשטעהט אין שאַפען מעגליכקייטען פון ראַטעווען זיך פאַר אונזערע עמיגראַנטען ס'שאַפט זיך אַ סתירה צווישען די אינטערעסען פון איין טייל בעפעלקערונג געגען דעם אַנדערען. אָבער פערפאַלען — ס'איז אַ קאָלאָניזאַציע און אַזוי זענען געגאַנגען אַלע קאָלאָניזאַציעס וואָס די וועלט־געשיכטע קען. אַנערקענט מען אַז מיר פיהרען אַ קאָלאָניזאַציע, מוז מען זיך רעכענען אויך מיט דעם פּועל יוצא און איהם אַקצעפּטירען.

מיר דאַרפען זוכען אַ מעגליכקייט נים צו פערטרייבען די אָרטיגע בעפעלקערונג פון די פּאָזיציעס, וואָס זי האָט שוין פון פריהער פערנומען

אָבער די נייע פּאָזיציעס, וואָס ווערען דורך אונז געשאַפען מוזען מיר בעהאַלטען פאַר אונז. אין געוויסע קרייזען האַלט מען, אַז מיר קומען אין אַ קאָנפליקט נאָר מיט'ן אַראַבּישען עפענדי. אָבער ס'איז נישט ריכטיג — דווקאַ מיט איהם קענען מיר מאַכען געשעפטען: דער עפענדי האָט נישט קיין פאַבּריקען קיין מזומן געלד, קיין געשעפטען. ער האָט געהאַט לענדערייען וואָס זענען גאָרנישט ווערט געווען און איז מיטאַמאָל געוואָרען רייך, ווען די יודען האָבען אָנגעהויבען צו זוכען קויפען באָדען. ער האָט שוין בעקומען אַפּעטיטען און וועט נישט לייכט מסכים זיין צו פערלירען זיין פערמעגען, מיט איהם קען מען מאַכען שלום, ווייל ער האָט מורא אַז מ'זאָל נישט אָפּשטעלען דעם באָדען־פערקויף און ביי איהם אָפּנעהמען זיין הכנסה־קוואַל. דער סכסוך ענטשטעהט דווקא צווישען דעם אַראַבּישען און יודישען אַרבּייטער. דעם אַראַבּישען אַרבּייטער ווערט שווערער צו פערקויפען זיינע לאַנדווירטשאַפט־פּראָדוקטען, ווען ס'קומט די קאָנקורענץ פונ'ם יודישען קאָלאָניסט. די גאַנצע יודישע קאָלאָניזאַציע איז אויסגערעכענט דערויף, אַז מ'זאָל אַריינשטופען דווקא די יודישע אָרימע לייט און אָפּזאָגען זיך פון דעם איז נישט מעגליך. אַזוי איז די לאַגע, ס'איז נישטאָ קיין שום אויסזיכט אויף אַ דערנעהנטערונג באַלד. די דערנעהנטערונג קען קומען נאָר דאַן ווען די יודען וועלען אין א"י בילדען אַ מעהרהייט, ביז דאַן איז אוממעגליך יעדע עקאָנאָמישע און שפּראַכליכע פערשטענדיגונג און דערנעהנטערונג.

אָבער אויפ'ן קופּע אין וואַגאָן שטעהט שוואַרץ אויף ווייס: 8 פּלעצער, און מעג עס יאָ אָדער נישט געפעלען די ערשטע צוויי פּאַסאַזשירען די איבּריגע קענען און וועלען אין קופּע אַריינקומען. אויף אונזער קופּע שטעהט אָנגעשריבען יודישע איינוואַנדערונג און מיר וועלען אַהין אַריינקומען, הגם עס געפעלט נישט פיל מיט אָדער געגען זייער ווילען (שטאַרקע אַפּלאָדיסמענטען).

נאָכדעם האָט דער פּאָרזיצער ה' גראַוויר ערקלערט אַ פּויזע, דער גרויסער עולם איז שוין מיד אָבער זעהט אויס פאַרפיהלענדיג, אַז דער אינטערעסאַנטער טייל פון דער פאָרלעזונג איז ערשט געבליבען, האָבען אַלע מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט אויסגעהערט דעם דריטען טייל וועגען די ענגלענדער און די נייע פּערספּעקטיוען און אָריענטאַציע.

(סוף — מאָרגען)

האַנדעלס-אַנגעשטעלטע פערלאַנגען

אָפּצוהיטען דעם 8-שעה'דיגען אַרבּייטסטאַג

אַ דעלעגאַציע פון די האַנדעלס־אַנגעשטעלטע האָט זיך געווענדעט צום אַרבּייטס־אינספּעקטאָר און האָט געבעטען, אַז ער זאָל אינטערווענירען ביי די אייגענטימער, זיי זאָלען אָפּהיטען דעם 8־שעה'דיגען אַרבּייטסטאָג. די דעלעגאַציע האָט געבעטען דעם אַרבּייטס־אינספּעקטאָר, אַז ער זאָל פּעראָרדנען דאָס אין אַלע געשעפטען זאָל אויסגעהאַנגען ווערען דער אַרבּייטס־רעגולאַמין מיט דער צייט ווען דאָס געשעפט ווערט געעפענט און געשלאָסען, כדי קענען צווענטועל צוציהען צו פּעראַנטוואָרטליכקייט פאַר נישט אָפּהיטען די אַרבּייטס צייט. דער אַרבּייטס־אינספּעקטאָר האָט צוגעזאָגט דעם ענין צו בעטראַכטען און אַרויסגעבען די ענטשפּרעכענדע פּעראָרדנונגען.

טראַגישער פאַל אויף גדאַנסקאַ 105

60־יעהריגער אַרבּייטער פאַלט אַרויס פון צווייטען שטאָק און ווערט דערהרג'עט אויפ'ן אָרט

(2) נעכטען 9 אַ זייגער אין אָוונד איז פאַר'ן טויער אויף גדאַנסקאַ 105 ענטשטאַנען אַ געשלעג צווישען עטליכע דורכגעהער. דער 60־יעהריגער מאַלער גוסטאַוו עלסנער, וועלכער וואוינט אויפ'ן צווייטען שטאָק אין דערמאָהנטען הויז, האָט געעפענט דאָס פענסטער און זיך אַרויסגעבויגען, כדי צו זעהען, וואָס ס'קומט פאָר אויפ'ן גאַס. ער האָט אָבער פערלוירען דאָס גלייכגעוויכט און אַרויסגעפאַלען אויפ'ן בּרוק. ס'איז אַלאַרמירט געוואָרען די פּאָגאָטאָוויע. דער דאָקטאָר האָט אָבער געקענט קאַנסטאַטירען נאָר דעם טויט פון אומגליקליכען.

—=[][][]=—

געוואָלט דערמאָרדען זיין ברודער

(—) ווינצענטי און אַדאַם מאַלינאָווסקי פון קלינסקי 156 האָבען זיך שוין זייט לאַנג צווישען זיך געקריגט צוליב פאַמיליען־ענינים. לעצטענס איז שוין דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז ווינצענטי האָט זיין ברודער אָנגעהויבען דראָהען צו דערמאָרדען. נעכטען, ווען אַדאַם איז געשלאָפען, איז ווינצענטי צוגעקומען צום בעט מיט אַ האַמער און האָט אין האָט דערלאַנגט אַדאַמ'ען מיט'ן האַמער אַ פּאָר קאַפּ. די קלעפּ זענען אָבער געווען נישט קיין שטערבליכע. אַדאַם האָט זיך אויפגעכאַפּט און געמאַכט אַ טומעל. די אָנגעקומענע שכנים האָבען אַרויסגערופען פּאָליציי, וועלכע האָט אַרעסטירט ווינצענטי.

די פּאָגאָטאָוויע האָט אַדאַמ'ען ערטיילט הילף.

דערהרגעט אַ 7-יעהריג יונגעל

די מערדער פאַר'ן געריכט

(2) ערמאָנר לאַרוף און העלענאַ יאַנקאָווסקאַ זענען בעשולדיגט געוואָרען אין דערהרג'ענען אַ 7־יעהריג יונגעל, בעת זיי האָבען פון אַ רעוואָלווער געשאָסען אויף וויוואַט דעם 20. אַפּריל פאַר די חנאות. נעכטען איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס און ביידע האָבען זיך מודה געווען אין שיסען. זיי האָבען אָבער ערקלערט, אַז זיי האָבען נישט געוואָלט דערהרג'ענען דאָס קינד. געשאָסען האָבען זיי פון פענסטער און דאָס קינד, וועלכער האָט זיך געשפּילט אויפ'ן הויף, איז צופעליג געטראָפען געוואָרען. דאָס געריכט האָט לאַרוק'ן פערמשפּט אויף 6 חדשים טורמע און האָט אויך אָנערקענט די ציווילע אָנקלאַגע אויף 1500 זל. און 421 זל. הוצאות אויף דער קבורה. העלענאַ יאַנקאָווסקאַ איז פערמשפּט געוואָרען אויף דריי חדשים טורמע

גאַז-פערגיפטונג

(—) אויף וואָלטשאַנסקאַ 43 האָבען די שכנים דערהערט קרעכצען פון אַ וואוינונג. ווען מ'האָט אויפגעבראָכען די טיר, האָט מען דערפיהלט אַ גערוך פון גאַז און איז דער קיך האָט מען געפונען ליגען אַ פער'חלש'טע די 20־יעהריגע נענרעל רוזאַלער. מ'האָט זי אַרויסגעטראָגען און אַרויסגערופען צו איהר די פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט איהר ערטיילט די ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

פּאָפּולערע פאָרשטעלונג אין „אַרדט"

„אַרדט" איז שוין איצט אין פולען גאַנג אַ דער נייער פּרעמיערע. כדי אָפּצוגעבען די מעגליכקייט אַלעמען צו זעהען דאָס ערשטע פּראָגראַם „גוט מאָרגען, קאָ/ע! ווערט ווייטער געגעבען יעדען טאָג אַ פאָרשטעלונג ביי פּאָפּולערע פּרייזען. די ערשטע דריי אַזעלכע פאָרשטעלונגען היינטיגע וואָך האָבען געהאַט אַ געוואַלדיגען ערפאָלג. נישט קוקענדיג אויף דעם גרויסען פּראָגראַם זענען די שוישפּילער געווען געצוואונגען צו ביסען עטליכע נומערען, ווי: צירל־מירל סימטערס און לאַנגער א. אַז. וו.

היינט ווערט געגעבען די לעצטע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג. אָנהייב 9 אָוונט.

דער היינטיגער בלימעל-טאָג

לטובת דעם פּאַלעסטינאַ-אַרבּייטער-פאָנד „קפּא"י

היינט קומט פאָר אין לאַנד דער בלימעל־טאָג לטובת דעם פּאַלעסטינער אַרבּייטער־פאָנד, וועלכענס ציל איז צו העלפען דער ווירטשאַפטליכער, קולטורעלער און סאָציאַלער טעטיגקייט פון דער א"י־אַרבּייטערשאַפט.

עס איז צו האָפען, אַז די לאָדזער יודישע בעפעלקערונג וועט זיך וואַרים אָפּרופען אויף דעם רוף און וועט זיך געהעריג מיטבעטייליגען אין דעם בלימעל־טאָג פאַר'ן אַרבּייטער־פאָנד.

פערשידענעס

(2) פון 1. נאָוועמבער וועלען אין אַלע רעגיע ונגס־אַמטען די אַמט שעה'ן געענדערט ווערען. די אַרבּייט וועט זיך אָנהויבען האַלב 9 פריה און וועט דויערען ביז האַלב 3 און שבת — ביז 2.

אַפּטייקען

די היינטיגע נאַכט דיזשורען

(2) ליפּיעץ (פּיעטריקאָווער 193), מילער פּעטריקאָווער 46), גרושקאָווסקי (11. ליסטאָפּאַד 15), פּערעלמאַן (ציגעל־גאַס 64), ניעוויאַראָווסקי (ליטאַנאָווסקי 57), יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9).

טראגעדיע פון א לובלינער יונגע יוד. פרוי
צוויי מענער האבען איהר דערפיהרט צו זעלבסטמארד

די 26 יעהריגע גנעניע ר. האט אויסגעטרינקען א גרויסע ראזע עסיג עסענץ מיט׳ן צוועק צו בעגעהן זעלבסטמארד. די פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט די ערשטע הילף און אפגעפיהרט אין שפיטאל".

די דאזיגע קורצע כראניק נאטיץ פערעפענטליכט אויפ׳ן גרונד פון א לאקאנישען פאליציי קאמוניקאט ענטהאלט אין זיך א טיפע טראגעדיע פון א׳ יונגע יודישע פרוי.

א יונג, שעהן, לוסטיג און קלוג מיידעל האט זי זיך בעקענט מיט א היגען מוזיקער, א יונגערמאן, וועמענס פראפעסיע ברענגט איהם צו פערברענגען אין קינא׳ס, טעאטערס, צוקערניעס און נאכט־קאבארעטען. איז ער דעריבער אנגעשטעקט מיט „נארעריזם" און קען אלע פארמען פון ליבע. א ראפינירטער פלירט־טרייבער, און אז גנעניע האט זיך מיט איהם בעקאנט האט זי גענומען פאר ערנסט אלע זיינע ליבעס ערקלערונגען, געגלויבט איהם יעדעס ווארט און עס האבען דעריבער נישט געהאלפען די ווארנונגען פון איהר מוטער — גנעניע האט איבערגערעדט אלע שטובינע, דער יונגערמאן איז אויפגענומען געווארען אין שטוב ווי א חתן, מען האט איהם געגעבען גרן און אין א צייט ארום האט מען געשטעלט א חופה.

עטליכע וואכען נאך דער חתונה האט דער יונגערמאן גענומען די רעשט גרן און אוועקגעפאהרען קיין ווארשא. דארט האט ער פון געלד שנעל א הל געמאכט, אנשטאט צו שפילען אין די נאכט קאבארעטען פאר אנדערע, האט ער געוואלט פערזוכען דעם טעם, אז אנדערע זאלען שפילען פאר איהם. ווייב, וויין און געזאנג האבען דעם יונגענמאן אוועקגעריסען פון זיין יונג ווייבעל, קיין בריף צו איהר נישט געשריבען, קיין גראשען אויף פרנסה אהיים נישט און אז די פאר גראשען האבען זיך איהם אויסגעלאזט האט ער אין ווארשא אויפסניי זיך „פערליבט" און דאס לובלינער ווייבעל, נאך שלאפלאזע נעכט, אין וועלכע זי האט די קישענס נאס געמאכט מיט איהרע טרערען, האט זי בעשלאסען צו שיידען זיך מיט אזא מאן און נאך לאנגע מיה האט זי בעקומען א גט.

נישט לאנג האט געדויערט און די נאך גענוג יונגע און פון דער נאטור לעבענס־לוסטיגע גנעניע איז שנעל געקומען צו זיך, ווידער גענומען בליהען און געהאט ערפאלג ביי יונגעלייט. איינעם פון זיי, א ערנסטען און סאלידען יונגענמאן, א בוכהאלטער פון פאך, האט זי געגלויבט מעהר פון אלע, און ווען יענער האט איהר פארגעלייגט חתונה צו האבען מיט איהם האט זי מסכים געווען. דא אבער האבען איהרע עלטערן יא מסכים געווען, נאר גראד דעם יונגענמאנס עלטערן האבען נישט געוואלט הערען פון אזא שידוך. דער יונגערמאן האט אבער ארויסגעוויזען כאראקטער און אוועקגעפאהרען מיט גנעניע אין א שכנות׳דיג שטעטעל, איז פיאסק, געשטעלט א חופה געקומען צוריק קיין לובלין און זיך געהייסען אפגעבען מזל־טוב.

די עלטערן זיינע האבען אבער אויך נאך דער חופה נישט געוואלט הערען און היסען פון זייער שנור, די מאמע האט זיך געשוואוירען, אז זי וועט קיינמאל מיט איהר זוהן א ווארט נישט רעדען, אויב ער וועט נישט שיידען זיך מיט זיין פרוי. דאס אלץ איז נאך געווען וויניג. האט מען ענטוויקעלט א סימפאטיע פון רכילות און אינטריגעס מען האט אונטערגעשיקט צום מאן פערשידענע מענשען און זיי האבען אויף דער פרוי אנגערעדט זעהר פיל שלעכטס, ביז מען האט דעם יונגענמאן איבערגערעדט און ער האט ערקלערט זיין פרוי, אז ער קען נישט און וועט מיט איהר נישט וואוינען.

אינ׳ם זעלבען טאג האט זיך דאס גנעניע אויסגעטרינקען א פלאש עסיג־עסענץ.

ארעסטירט א פאסט-בעאמטען
וואס האט אויסגעליידיגט אמעריקאנער בריף

אין פאסט־אמט „לעמבערג 2" אויפ׳ן לעמבערגער הויפט־באן־הויף, האט זיך לעצטענס געלאזט בעמערקען, אז עפיס איז מיט די אמעריקאנער בריף נישט אין ארדנונג.

עס זענען אויך צו דער פאסט־דירעקציע אנגעקומען פערשידענע אנקלאגעס פון מענשען, אז זייערע קרובים אין אמעריקא האבען זיי געשריבען דאס עס איז צו זיי ארויסגעשיקט געווארען געלד־בריף, וועלכע זיי האבען נישט בעקומען.

אנדערע האבען זיך ווידער בעקלאגט, אז די בריף, וואס זיי האבען בעקומען פון זייערע אמעריקאנער קרובים זענען אויפגעמאכטע, אדער עס לאזט זיך גאר אויף זיי בעמערקען, אז די דאזיגע בריף זענען געעפענט און שפעטער צוריק צוגעקלעבט געווארען.

נאך אזעלכע מעהרערע אנקלאגעס האט מען שוין אנגעהויבען אכטונג צו געבען אויף די אייגענע בעאמטע, ווייל מען האט געוואוסט, אז קיין פרעמדער געהט דא נישט, אז דאס שטיקעל ארבייט פיהרט אויס א היימישער מענש.

ספעציעל האט מען געווארפען א חשד אויף דעם 57־יאהריגען באזילי פאנטשאק, וועלכער איז אין דערמאהנטען אמט געווען בעשעפטיגט אלס אונטער־בעאמטער.

אנומעלט האט מען טאקי פאנטשאק׳ן געכאפט ביי דער האנד, בעת ער האט זיך געפארעט ביי די בריף.

אין א בעזונדער צימער האט פאנטשאק אריינגעטראגען א גאנץ זעקעל בריף, יעדען נאך דער רייה אויפגעמאכט און אויב עס האט זיך אין וועלכען בריף געפונען געלד, האט עס פאנטשאק ארויסגענומען.

אין צימער, וואו פאנטשאק האט אויפגעמאכט די בריף, האט מען געטראפען אויף דער ערד צווארפען הונדערטער צוריסענע און געעפענטע בריף.

די פאליציי האט אויך תיכף דורכגעפיהרט א רעוויזיע אין דער וואוינונג פון פאנטשאק אויף בארטאשא גלאוואצקיגא 24, וואו מען האט געפונען פיל אמעריקאנער בריף.

פאנטשאק איז אלזא דעם 25־טען ד. ח. ארעסטירט געווארען און איבערגעגעבען געווארען אין רשות פון אויספארשונגס־ריכטער.

די אויספארשונג ווייזט ארויס, אז פאנטשאק פיהרט אויס זיין גנבה׳שע ארבייט שוין א לענגערע צייט.

„יאשקע-פיש" — א טויטער
זיין גאנץ לעבען האט ער גערויבט און געמארדעט – אויף די קראטעם פון תפיסה־פענסטער האט ער זיך אויפגעהאנגען

דער לעמבערגער אויספארשונגס־אמט האט נאך שווערער מיה ליקווידירט די באנדע גנבים, רויבער און מערדער, און די זעלבע פערזאנען, וועלכע האבען אויף זייער געוויסען פיל מענשליכע קרבנות.

די דאזיגע באנדע איז בעשטאנען פון לעמבערגער און לאדזער „חברה־לייט", וועלכע האבען אין משך פון א לענגערער צייט טעראריזירט די לעמבערגער בעפעלקערונג. אויסגעפיהרט פערשידענע רויב־אנפאלען און אויך דערמארדעט א 79־יאהריגע יודישע פרוי אויף שפיטאלנא גאס.

„יאשקע פיש" און „קאפעלאטש" האבען אין דער „ספולקע" „רעפרעזענטירט" לעמבערג, קופפערשטיין, יעדוואב א. אנד. האבען פערטרעטען לאדז.

נאך א מיהעפולער און פאבית ענערגישער ארבייט זענען די מערדער אלע אומשעדליך געמאכט געווארען. אלע זענען זיי ארעסטירט געווארען, איינגעזעצט געווארען אין לעמבערגער תפיסה און דארט בעדארפען זיי ווארטען אויף זייער פסק.

נישט געוואלט האבען אבער ווארטען מאנכע פון די פערברעכער, אז די גערעכטיגקייט זאל זיי אויסמעסטען זייער פערדינטע שטראף. אליין האבען זיי זיך דעם אורטייל ארויסגעגעבען און אליין, מיט די אייגענע הענד האבען זיי דעם משפט איבער זיך אויסגעפיהרט.

דער ערשטער איז געווען קופפערשטיין פון לאדז, וועלכער האט זיך תיכף דעם צווייטען טאג נאכדעם ווען מען האט איהם ארעסטירט, אויפגעהאנגען אין תפיסה.

אבער אויך זיין חבר „יאשקע פיש" האט נישט געהאט קיין געדולד, אדער האט אפשר נישט געוואלט ווארטען אויף דעם משפט פון געזעץ, ער האט זיך פער׳משפט צום טויט און אליין מקיים פסק געווען.

געכטען אין דער פריה ווען דער תפיסה־וועכטער האט געוועהנליך ווי יעדען טאג אויפגעמאכט די טיר פון דער קאמער אין וועלכער „יאשקע פיש" איז געזעסען, האט זיך פאר זיינע אויגען פארגעשטעלט א שרעקליך בילד. אויף די קראטעם פון פענסטער איז יאשקע געהאנגען שוין א פערשטארטער. ער האט נישט ארויסגעוויזען קיין איינציגע סמנים פון לעבען.

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז „יאשקע" האט זיין העמד, וואס ער האט געטראגען אויף זיך צוריסען אויף שטיקער, צונויפגעבינדען עס און אזוי ארום זיך אויפגעהאנגען.

אזוי ארום האט זיך אויך „יאשקע פיש" אליין בעצאהלט פאר זיינע „מעשים טובים". איינס איז אבער נישט מעגליך פעסטצושטעלען צי האבען די באנדיטען־זעלבסטמערדער א סוף געמאכט צו זייער לעבען דערפאר, ווייל זיי זענען זיך בעוואוסט געווען, אז סיי ווי דערווארט זיי א שווערע שטראף פאר זייערע פערברעכענס, צי אפשר האט זיי דאס געוויסען געפלאגט צוליב זייער פערגאנגענהייט. אפשר האט זיך צו זיי אין חלום בעוויזען די אלמנה׳שקע ליפסקער און פאר זיי געוויינט פארוואס זיי האבען זי צוליב א פאר זלאטעס אויף אזא גרויזאמען אופן דערמארדעט און דערפאר האבען זיי זיך אליין דעם פסק ארויסגעגעבען. דאס בלייבט א סוד.

—=III=—

מקוים געווארען
(סקיצע)

פון ק. מיכאל

בערנארד קארנבלום, א בוכהאלטער אין די מיטעלע יאהרען, האט זיך איבערגעקעהרט אויף דער צווייטער זייט, א זיפץ געטאן און אויפגעכאפט זיך, און כאטש ער האט זיך שוין געהאט אויפגעכאפט האט ער נאך אלץ געמיינט, אז ער שלאפט, אזוי פריש איז נאך געווען אין זיין זכרון דער נאר־וואס געזעהענער חלום... ער האט אפילו א ריר געטאן מיט דער האנד יענעם ארט אויפ׳ן קאפ, וואהין עס האט איהם אקארשט א וועק געטאן דער אומבעקאנטער פארשוין אהן א רוט...

— מלכה ! האט ער א רוף געטאן דאס ווייב.

— מלכה !..

— א... — האט געענטפערט א פערשלאפען קול פון צווייטען בעט.

— מלכה ! מיר האט זיך נאר־וואס גע׳חלומ׳ט... עפעס א מאדנער חלום...

— ווידער א חלום ? שלאף, שלאף, טראכט נישט דערפון...

נאר שלאפען, האט ער געוואוסט, וועט ער שוין די נאכט נישט. ער האט א קוק געטאן אויפ׳ן זייגער. עס איז געווען האלב דריי. די נאכט האלט נאר אין סאמע מיטע; דאס גאנצע הויז שלאפט, און דאס ווייב איז ווידעראמאל איינגעשלאפען געווארען, און קיינעם געהט נישט אן דער חלום זיינער...

די זאך איז די, וואס דער בוכהאלטער גלויבט אין חלומות. דאס איז ביי איהם שוין פון לאנג, כמעט פון קינדהייט אן. ער איז טיף איבערצייגט, אז חלומות ווערען מקוים (ער ווייסט נישט ווי ביי אנדערע, אבער זיינע חלומות ווערען זיכער מקוים !) ער ווייסט, למשל, אז אויב עס חלומ׳ט זיך א פרוי — הייסט עס : ס׳וועט זיין א צרה. אויב א קאץ — אן קראנקהייט (ער ווייסט נישט ווי ביי אנדערע, נאר ביי איהם איז דאס אזוי). די ערפאהרונג האט דאס איהם בעוויזען.

היינט ... מאל האט שוין פאסירט, אז דער חלום איז פערווירקליכט געווארען טאקע נאך אין דעמזעלבען טאג ! האט מען דען נישט אפערירט זיין מלכה׳ן אין דעמזעלבען טאג, ווען איהם האט זיך גע׳חלומ׳ט אן אפעראציע ? איז דען זיין מאמע נישט געשטארבען גראד אין יענער נאכט, ווען זי האט זיך איהם גע׳חלומ׳ט איינגעטאנצט אין ווייסען ?

אבער דער היינטיגער חלום איז שוין עפעס נאר אן אונפערשטענדליכע זאך. פשוט אומבעגרייפליך ! מען האט איהם געשלאגען... נו, ווער קען עס פלוצלונג, מיר־ניקס, דיר ניקס, נעהמען און אנברעכען די ביינער אזא שטילען, בעשיידענעם מענשעל ווי ער, דער בוכהאלטער, וואס ער האט, דאכט זיך, קיינמאל אין זיין לעבען אפילו א פליג אויף דער וואנט נישט צעטשעפעט ? און פאר וואס קומט איהם צו שלאגען ?

פונדעסטוועגען ווייסט ער, אז וויבאלד עס האט זיך איהם גע׳חלומ׳ט, מוז עס מקוים ווערען. זאלען זיי דארט אלע לאכען פון איהם, זאלען זיי. — ער ווייסט דאך אבער, אז דאס מוז געשעהן...

— מלכה !

— וואס איז ? לאז שלאפען ! שוין ווידער אמאל א חלום ?

— מלכה ! — האט ער געזאגט מיט א נעבעכדיג קול. — דאס איז דאך טאקע אלץ דער זעלבער חלום... מ׳האט מיך געשלאגען...

— נו, אז געשלאגען, האסטו עס מסתמא כשר פערדינט ! לאז מיך שלאפען !

ער רעקט זיך איבער מיט דער קאלדרע איבער׳ן קאפ און בעמיהט זיך צו טראכטען פון פרעהליכערע זאכען : אט דער מעזיניק זיינער לערנט זיך זעהר גוט און האט אהיים געבראכט נעכטען אן אויסגעצייכענטע „רעפארט־קארד"... די „באסעס" זיינע זענען מיט איהם שטארק צופרידען און ער וועט נאך אפשר בעקומען א „רעיז"... דער אנצוג, וואס ער האט אנומעלטען געקויפט, איז זעהר א געלונגענער...

אט אזוי פלייסט ער זיך, דער בוכהאלטער, אוועקצוטרייבען די מחשבות זיינע אין אן אנדער ריכטונג, אבער דער חלום קריכט איהם אלץ אין קאפ אריין און גיט איהם קיין רוה נישט.

ער קאן בשום אופן נישט פערשטעהן : פאר וואס וועט מען איהם שלאגען ? אז שלאגען וועט מען איהם — דאס איז ביי איהם גאר קיין ספק נישט, אבער פאר וואס ? פאר וואס ?...

— מלכה

— אך, גאט מיינער ! ניין, ער וועט מיך שוין היינט נישט לאזען שלאפען...

דעם גאנצען טאג איז דער בוכהאלטער קארנבלום ארומגעגאנגען ווי אהן א קאפ. ער איז ביי זיך געווען שטארק געפאלען. דער עיקר׳שט — וואס זיינע אייגענע, זיינע בני בית, זענען איהם היינט דעם גאנצען אינדערפריה דערגאנגען די יאהר מיט זייערע חוזק׳לעך און אפשפעטענישען. מלכה האט איהם גאנץ אפען אויסגעלאכט, און די קינדער — נאך דער מאמען.

— פא ! —האט זיך צו איהם אפגערופען די עלטערע טאכטער. — דו וואלסט געדארפט איבערלייענען פארהאן ביכער איבער אלע חלומות. דארט ווערט ערקלערט, אז א חלום איז נישט מעהר ווי אן אפשפיגלונג פון די טאג־איבערלעבענישען. שטעל דיר פאר, אז בייטאג האסטו פון עפעס געטראכט און...

— אך, טשעפע זיך אפ, איך בעט דיך ! — האט ער זיך אנגעבייזערט אויף איהר. — שוין גענוג אזעלכע חכמות ! געהערט א מעשה ? מען זאגט איהר אפשר הונדערט מאל, אז מיינע חלומות ווערען אלע מקוים, דערצעהלט זי מיר גאר ביכער־שביכער...

— אבער פאפא, ווער וועט דיך געהן שלאגען ? פאר וואס ?

— הערסט, אט דאס טאקע פרעג איך דאך !..

און אז ער איז אין אוונד אהיימגעקומען, האט איהם דאס ווייב גיפטיג א פרעג געטון :

— נו, וואס הערט זיך ? מען האט דיך שוין געשלאגען צי גאר נישט ? איך וואלט דיקא א בעלן געווען מען זאל דיר אנברעכען די ביינער און ארויסשלאגען דיר דאס משוגעת פון קאפ. אפשר וואלסטו דעמאלסט געוואוסט, אז מען דארף יענעם נישט וועקען בייבאכט.

ער איז געווען צומישט און דערשלאגען און האט געשוויגען. קומט אויס, אפנים, אז דאס ווייב און די קינדער זענען גערעכט, ווען זיי לאכען פון איהם ? זיינע חלומות, הייסט עס, האבען גאר קיין ממשות נישט ; זיין גאנצע טעאריע איז, הייסט עס, פשוט א ליגען ? און דאס, וואס די מוטער איז געשטארבען גראד אין יענער נאכט, איז, הייסט עס, נישט מעהר ווי א צופאל, א „קאאינסידענס", ווי די טאכטער זיינע פערזיכערט איהם ?..

פון די דאזיגע געדאנקען ווערט איהם עפעס שטארק טרויעריג אויף דער נשמה. גלייך ווי עמיצער וואלט איהם מיאוס אפגענארט.

ער האט גענומען דעם הוט זיינעם און, נישט זאגענדיג קיינעם קיין ווארט, איז ער ארויס פון שטוב דורכגעהן זיך אביסעל אויף דער גאס. אויפ׳ן הארצען איז געווען אומעטיג און שווער און ער איז געגאנגען אהן א ציל.

די שוואך בעלויכטענע גאסען אין זיין געגענד זענען געווען שטיל און ליידיג. די זעלטענע פערבייגעהער, וואס האבען זיך איהם בעגעגענט, האבען איהם נישט געשאנקען קיין שום אויפמערקזאמקייט.

ער האט געשפרייזט לאנגזאם, פערטיפט אין מחשבות וועגען געהיימניספולע זאכען, וואס פאסירען אין מענשענס לעבען און וואס אפטמאל איז גאנצען אונמעגליך צו בעגרייפען... פלוצלונג האט ער דערהערט א טומעל. פון עפעס א הויז, נישט ווייט, האט זיך ארויסגעשאטען א פריהליכע קאמפאניע יונגעלייט. זיי זענען ארויס אויף דער גאס מיט טומעל און געפילדער, געשטופט זיך אלע איינאיינעם אויפ׳ן טראטואר, בעוועגענדיג זיך לאנגזאם אין האלב־פינסטערניש, ווי איין צוזאמענגעגאסענע שווארצע מאסע, און די קולות זייערע האבען אפגעקלונגען שארף און הילכיג אין דער שטילקייט פון דער נאכט.

מיט אמאל האט זיך די קאמפאניע אפגעשטעלט און אז ער איז צוגעקומען נעהנטער, האט ער בעמערקט, אז די חברה לייט זענען נישט נאר פרעהליך, נאר אויך אביסעל בגילופנ׳דיג...

יא, זיי קריגען זיך טאקע !.. זיין הארץ האט פריידיג א צאפעל געטון : א, ס׳וועט זיין א געשלעג !...

ער האט זיך אוועקגעשטעלט הארט לעבען זיי און א פרעג געטון, וועגען וואס האנדעלט זיך דא.

קיינער האט איהם נישט געענטפערט, מען האט זיך נאר געשפארט און געקריגט און געהיצט — דאכט זיך, וועגען עפיס צוויי דאלאר. האט ער זיך נישט געפוילט און א פרעג געטון נאכאמאל, און איינער פון זיי, א דיקער חברה־מאן, האט איהם גראב אפגעשניטען :

— נישט אייער עסק, געהט אייך אייער וועג. אייך טשעפעט מען נישט.

ער איז אבער נישט אוועקגעגאנגען. ער האט אומבעדינגט געוואלט וויסען, וועגען וואס עס האנדעלט זיך.

ער האט געזעהן, ווי איינער פון דער חברה האט א כאפ געטון דעם הוט פון א צווייטען און אריבערגעווארפען גלייך אויף יענער זייט גאס. האט ער, דער בוכהאלטער, אראפגעכאפט דעם ערשטענס הוט און איהם אויך אריבערגעשליידערט... פון אונערווארטקייט איז יענער געבליבען שטעהן א ווילע ווי צומישט, נאר באלד טאקע האט ער געטון א רייס אראפ דעם בוכהאלטער׳ס הוט. דער בוכהאלטער, מיט א גוטמוטיגען־מילדען שמייכעל אויף דעם בעשיידענעם געזיכט, איז אריין אין סאמע מיטען פון דער חורבה און גענומען אראפרייסען ביי אלעמען די היטען.

— העי!.. ער איז אפנים שכור, צי וואס ?— האט מען גענומען שרייען ארום. — טראג זיך אפ די רגע, אז נישט וועלען מיר דיר אנברעכען די ביינער !

ער איז אבער נישט אפגעטראטען. ער איז אלץ געקראכען צו זיי... דער בעשיידענער, שטילער בוכהאלטער האט פרוכטלאז אליין אונטערגעשטעלט זיין קאפ אונטער די יונגע און שטארקע פויסטען. ער האט זיך, ווי געבעטען מען זאל איהם שלאגען...

שפעטער מיט עטליכע מינוט איז דער בוכהאלטער — צושלאגען, צוביילט און אהן א הוט — געגאנגען מיט שנעלע טריט אהיים, א פרעהליכער, א צופרידענער, א בערוהיגטער.

ער האט זיך געאיילט צו דערצעהלען אין דער היים, ווי אזוי עס זענען אויף איהם פלוצלונג, פון דער העלער הויט, אהן א שום פארוואס, אנגעפאלען עפעס כוליגאנעס און געשלאגען איהם, בע ממית׳ט...

נו, וואס וועלען זיי איצט זאגען, די גרויסע חכמות ? וועלען זיי נאך לאכען פון איהם ?...

—=O=—

דורך דער צוואה האט ער זיך אפגערעכנט מיט זיין פרוי און קינדער

א מאדנע צוואה פון א רייכען מאן. — עס זענען דא צוואות, וואס ווייזען ארויס בעהאלטענע פאמיליען-טראגעדיעס. — דעם מאן, וואס איז אייפערזיכטיג אויף זיין פרוי אפילו נאכ'ן טויט. — אין אנדערע צוואות זעהט זיך ארויס די מענשליכע שלעכטסקייט.—א.א. פערקערט זעהט זיך מענשליכע גוטסקייט

א ניו־יארקער גביר איז געשטארבען און איי־בערגעלאזט א גרויסען פערמעגען און א יונגע פרוי פון א יאהר 29. דער מאן האט פאר'ן טויט אנגע־שריבען א צוואה און אין דער צוואה האט ער ארויס געוויזען ווי גרויס זיין אייפערזוכט צו זיין פרוי איז געווען. אפילו נאכ'ן טויט איז ער געבליבען איי־פערזיכטיג... אין דער צוואה איז געשטאנען, אז ער, דער מאן, איז גרייט אפצושרייבען פאר איהר, דער פרוי, א סומע פון 50 טויזענד דאלאר. אבער מיט דעם בעדינג, אז זי זאל קיינמאל מעהר נישט חתונה האבען!

עס האט איהם פאר זיין טויט געארט, טאמער וועט זי ווידער חתונה האבען. האט ער דורך זיין געלד בעשלאסען זי צו פערשקלאפען אויף אייביג.

אזא צוואה בעווייזט, ווי געזאגט, ווי ווייט א געפיהל פון אייפערזוכט קען אמאל געהן, און דאס בעווייזט אויך, ווי שלעכט א מאן קען זיין צו זיין אייגענער פרוי. די פרוי איז געבליבען אן'אלמנה צו 29 יאהר. וואס זאל זיין איהר שיקזאל אין איהר ווייטערדיגען לעבען? מוז זי טאקע בלייבען אויף אייביג אין טרויער, אן'איינזאמע? די פרוי איז געבליבען אהן קינדער. צוליב קינדער איז אמאל פאר אן'אלמנה נישט ראטזאם חתונה צו האבען ביז א געוויסער צייט. אבער ווען זי איז געבליבען אהן קינדער, אליין — ווי זשע קען מען פערלאנגען, אז זי זאל צוליב געלד זיך שווערען, אז זי וועט מעהר קיינמאל נישט חתונה האבען?

אזוינע צוואות מוזען דאך פיהרען צו פאלש־קייט און שלעכטס. לאמיר זיך פארשטעלען, אז די פרוי וויל דאס געלד און זי נעמט אויף זיך דעם נדר, אז וועט שוין איהר גאנצען לעבען בליי־בען אן'אלמנה. זי האט טאקע נישט חתונה. אבער ווער קען ערב זיין פאר איהר אז זי וועט אין געהיים מעהר קיין מאן נישט געבען קיין קושען? דעם מאנ'ס צוואה מיט זיין געלד קען בלויז פיהרען דערצו, אז די פרוי זאל בכלל אראפ פון גלייכען וועג.

געוויס איז עס זעהר נישט אנגענעהם צו זעהן ווי אן'אלמנה נעהמט און האט חתונה א חודש נאך איהר מאנ'ס טויט. דאס זעלבע איז עס אויך מאדנע צוצוזעהן ווי א מאן האט חתונה א פאר חדשים בלויז נאך זיין פרוי'ס טויט. שכנים שושקען זיך וועגען אזוינע זאכען און מען איז פון אזוינע ביישפילען נישט צופרידען.

אבער איבערצולאזען א צוואה, אז די פרוי זאל קיינמאל מעהר נישט וואגען חתונה צו האבען — דאס איז שוין צופיל! דאס בעווייזט אז דער מענש וואס האט דאס אנגעשריבען איז געווען שרעקליך זעלבסטגייציג, אז ער איז געווען שלעכט און אייפערזיכטיג און אז דאס ווייב האט ביי איהם קיין גוטע מערכה נישט געהאט.

אזוינע צוואות זענען נישט קיין זעלטענהייט. עס גיבען אפט אזוינע צוואות, וואס ווייזען ארויס מענשליכע שלעכטסקייט. אפילו פאר'ן טויט הא־בען זיי זיך נישט געקענט בעפרייען פון זייערע שלעכטע זיטען און האבען דאס מיטגענומען צו זיך אין קבר אריין.

פארהאן צוואות פון וועלכע מען קען ארויס־זעהען, אז דער מאן האט דא דורך דער צוואה געזוכט א געלעגענהייט זיך אפצורעכענען מיט זיין פרוי. ער האט געטראגען אויף איהר א שנאה זיין גאנצען לעבען. ער איז געווען אייפערזיכטיג אויף איהר, אפט גאר אהן שום גרונד דערצו. אבער ביים לעבען האט ער מורא געהאט זיין פערדאכט ארויסצורעדען. האט ער דאס אין זיך געשטיקט, אזוי ווי מען פערשטיקט א פייער, אדער ווי מען האלט אמאל א שלאנג אין געפאנגענ־שאפט.

ער האט מורא געהאט. ס'קען זיין, אז די פרוי איז נישט געווען קיין נעבעכל און זי וואלט איהם אזוי גוט מכבד געווען, ווען ער קומט צו איהר מיט ווילדע טענות. האט ער מורא געהאט פאר סקאנדאלען. ער האט, קען זיין, מורא גע־האט, אז זי וועט זיך אויפהויבען און אוועק פון איהם, ווען ער וועט איהר זאגען דעות וואו און ווען צו געהן און מיט וועמען צו רעדען. האט ער געשוויגען. אמאל קען זיך טרעפען אז צוליב קינדער אין הויז וויל מען קיין סקאנדאל נישט אויפהויבען.

אזוי איז אוועק זיין גאנץ לעבען. אין הויז איז געווען שא און שטיל. שכנים האבען געמיינט, אז דאס פאר פאלק לעבען אזוי ווי טייבעלעך.

אבער נאך דעם מאנ'ס טויט האט מען זיך עפעס דערוואוסט. דער מאן האט זיין גאנצע בע־האלטענע שנאה אויסגעגאסען אין דער צוואה. ער האט דער פרוי כמעט גאר נישט איבערגעלאזט. א לעבען לאנג האט ער געשוויגען. ער האט זיך, קען זיין, געמאכט אז ער זעהט גארנישט, אז ער איז א למך.. אבער אין דער צוואה האט ער זיין וועהטאג אויפגעדעקט.

דאס קען טון איינער וואס איז בלויז געווען שלעכט, און דאס קען טון איינער וואס האט ווירק־ליך געהאט אמת'ע טענות צו זיין פרוי.

עס טרעפט אויך, אז א טאטע רעכענט זיך אפ מיט זיינע קינדער דורך זיין צוואה.

אויך דא זענען דא צווייערליי פאמיליעס. עס קען זיך טאקע טרעפען, אז קינדער האבען דעם טאטען זייערען שטארק וועה געטון. פארהאן קינ־דער וואס ליגען אויף דעם טאטען אזוי ווי פא־ראזיטען. זיי ווילען נישט ארבייטען, זיי ווילען דעם טאטען אין קיין זאך נישט העלפען. פארהאן קינ־דער וואס דערעסען דעם טאטען און טוען איהם וועה. פארהאן קינדער וואס פערקירצען דעם טאטען די יאהרען זיינע מיט זייערע טהאטען.

טרעפט עס, אז די טאטעס רעכענען זיך אפ מיט זייערע קינדער אויך דורך דער צוואה. זיי שרייבען אריין: „פאר די קינדער קיין גראשען נישט“. אפגערעכענט זיך!

די קינדער הויבען אן צו ברענגען עדות, אז דער טאטע איז געווען עובר בטל, אז ער האט נישט געוואוסט וואס ער טוט. אלערליי עדות ווערען געבראכט, אז ער האט געשטאמט פון א משוגענער משפחה, אז ווען ער איז געווען א קינד האט ער זיך געוואלט פער'סמ'ען. די צוואה פון פערשטארבענעם קלינגט ווירקליך נישט נאטירליך, און עס ווערט בעשלאסען, אז דער מאן, דער טאטע, איז געווען משוגע ווען ער האט געמאכט די צוואה. יענער ליגט אין קבר און ווייסט פון גארנישט. פאר'ן שטארבען האט ער געמיינט אז זיין לעצטער וואונש וועט דורכגעפיהרט ווערען. אבער דא האט מען איהם גאר געמאכט פאר א מאניאק און די צוואה איז גע'פסל'ט געווארען.

מען רעכענט זיך דאך אפ אין צוואות מיט איי־גענע אויף וועמען מען האט א כעס.

פערהאן ווידער צוואות וואס ווייזען ארויס גוטסקייט פון א מענשליכער הארץ. עס טרעפט אז א מענש וועט אויסמאכענדיג זיין צוואה טראכ־טען און זעהן צו דערמאהנען יעדען איינעם וואס האט איהם אמאל א טובה געטון. דא נישט לאנג צוריק האט מען אין ניו־יארק געעפענט א צוואה וואו א מאן האט איבערגעלאזט א היבשע סומע צו דער ערשטער פרוי, מיט וועמען ער האט זיך גע'גט און די זעלבע סומע צו דער צווייטער פרוי מיט וועמען ער האט געלעבט ביז זיין טויט.

אין אנ'אנדער צוואה איז אזוי געשטאנען: „מיין פרוי זאל בעקומען אזא און אזא סומע, כאטש זי בלייבט אהן קינדער. איך וויל נישט אז זי זאל בלייבען אויף הפקר. ס'וואלט גוט געווען ווען זי זאל א געוויסע צייט נאך מיין טויט זיין אליין. ס'וואלט געווען גוט און מענשליך. אלענפאלס פער־לאז איך זיך אויף איהר אליין. זי וועט געוויס טאן וואס פאסיג איז. אבער מיט א פאר יאהר שפעטער מעג זי הייראטען. זי טאר נישט אפפינ־סטערען איהר לעבען צוליב מיין טויט“.

אזא מין צוואה קלינגט שוין אין גאנצען אנדערש פון דער צוואה וואס מיר האבען אויבען געבראכט, וואו דער מאן האט בפירוש געשריבען, אז די פרוי טאר קיינמאל נישט הייראטען.

מענשען זענען פערשידען און פערשידען זע־נען זייערע לעבענס און זייערע לעצטע וואונשען.

און די גאנצע זאך ערשיינט אין א מאדנעם טראגישען ליכט: א מענש האט אפגעלעבט זיין גאנצען לעבען און האט זיין הארץ נישט גע־קענט אין גאנצען אויפדעקען. ער האט אין זיין לעבען נישט געקענט דורכפיהרען זיינע וואונשען — ער האט נישט געקענט מאכען, אז זיינע קינדער זאלען טאן וואס ער האט געוואלט; ער האט נישט געקענט זאגען זיין פרוי וואס ס'איז איהם אויף זיין הארץ געלעגען. האט ער געהארט און געווארט אויף זיין אייגענעם טויט, כדי ער זאל אין זיין לעצטען וואונש עפענען זיין נשמה...

עלא בערליין

יודישע מוזיק=אווענדן דורך ראדיא

מאסקווע, (יט"א) ספעציעלע אווענדען פון יודישער מוזיק און געזאנג וועלען געגעבען ווערען דריי מאל א חודש דורך די ראדיא־סטאציע אין אדעס. דער צוועק פון די אווענדען איז צו פאפולא־ריזירען צווישען די יודישע ארבייטענדע מאסען קינסטלעריש און אידעאלאגיש־אויסגעהאלטענע יו־דישע לידער. די פראגראמען פון די קאנצערטען בעשטעהען פון די ווערק פון יודישע קאמפאזיטארס ענגעל מילנער, קריין, גנעסין, וועפריק, שיינין און אנדערע. געוועהנליך ווערט יעדען קאמפאזיטאר גע־ווידמעט א ספעציעלען אווענד. יעדער קאנצערט הויבט זיך אן מיט א פארטראג וועגען בעדייטונג טונג און אינהאלט פון די מוזיקאלישע ווערק, וואס וועלען פארגעבראכט ווערען. אויסער די מוזי־קאלישע אווענדען ווערט דורך ראדיא געגעבען א יודישע צייטונג, בעגלייט מיט געהעריגער מוזיק.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע“ נארוטאוויטש 20

יוד. ארטיסטען - פאריין אין פוילען
דירעקטאריאט פון די פאראיינס-טעאטערן

בעפולמעכטיגטער דיר. א. שטאקפעדער
לייטער: א. בעזמאן

צוליב'ן גרויסען ערפאלג נאר נאך עטליכע גאסטשפילען
פון דער אמעריקאנער קינסטלערין ליבלינג פון לאדזער און ווארשאווער עולם

אננא יאקובאוויטש

פרייטאג ד. 31 אקט., שבת ד. 1 זונטאג ד. 2 נאוו. 9 אוו. אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג די גרויסע סענסאציאנעלע פיעסע כ״י געזאנג, וועלכע האט געמאכט אזא גרויסען רושם

די משוגענע
אין 3 אקטען פון סיגעל, רעזשי היימאן יאקובאוויטש
הויפטראל „מאניטשקע“ — אננא יאקובאוויטש

שבת ד. 1 נאוו. 4 נאכמ. צו בילינע פרייזען פון 80 גר. דער גרעסטער סעזאן-שלאגער
די אייביגע מאמע
אין 3 אקטען פון קאלמאנאוויטש. הויפט-ראל „פרידא“ אננא יאקובאוויטש

מאנטאג ד. 3 נאוו. 9 אוו. פאפולערע פארשטעלונג פון 80 גר. היימאן יאקובא-וויטש'ס גרעסטע שלאגער-אפערעטע מיט אננא יאקובאוויטש אלס „סאס“ די גאליציאנערין
אמעריקאנער חתונה
אין 2 אקטען מיט א פראלאג, רעזשי היימאן יאקובאוויטש

עס נעמען אנטייל (לויט א. ב.) פרויען: י. פלוים, ש. פלוים, ס. פאזנאנסקא, ר. רענינא. מענער: מ. אייזענבערג, ה. בראקארזש, י. גרינהויז, י. וויינבערג, ד. לזאי, מ. מאקסימאוו, מ. פאזנאנסקי, א. קורץ, ה. פלוים. .·. דיריגענט ל. זעלמאן.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון זאל פילהארמאניע.

די פערשאלטענע ירושה

(56 **גרויסער ראמאן פון ליידענשאפט ליבע און פערברעכען,**

מערי איז פאמעליך געגאנגען לע'ם רער זאנר, ביז זי איז צוגעקומען נאהענט צו רושעקאפס'ן.

איהר האנר האט געזוכט זיין האנר.

זי האט געזעהן, אז ער ציטערט, זי א פיבער האלט איהם געווארפען.

שמיגעלסקי האט איהר נישט געשטערט.

זיינע אויגען האבען די גאנצע צייט געקוקט אויף די „מאלפעס“, און מערי האט פערשטאנען, אז ער האט מורא פאר זיי נישט ווייניגער, ווי זי אליין.

— קודם כל, — האט מאקס געלאסען דער־קלערט — קודם כל מיין איך, אז מיר זענען בע־גאנגען א פעהלער, איבערלאזענדיג גוטערמאן'ען אויפ'ן דאך... מ'האט געדארפט אוועקנעהמען פון דארט דעם קערפער... ער האט דאך אליין איבער־געריסען דעם קאנטראקט מיט דער אויסערליכער וועלט, און האט זיך מיט קיינעם נישט געזעגנט... איך בין מסופק, צי וועט זיך עמיצער דערמאהנען און איהם אין משך פון די נאהענטסטע טעג. און מיר וועלען אזוי ארום האבען גענוג צייט, כדי צו ליקווידירען דעם ענין... צו דעם אבער מוזען מיר אוועקנעהמען דעם ברמנן פונ'ם דאך אוועק... ווי מיינסטו, מאריץ?

מאריץ האט א שאקעל געטון מיט'ן קאפ, אז ער מיינט אויך אזוי.

ער האט נישט ארויסגעלאזט אנ'אויג פון רושעי־קאפס'ן און מעריין, און האט בעת מעשה שלעכט געהערט, וואס זיין ברודער רעדט צו איהם.

— דו ווילסט איהם ארונטערנעהמען איצטער און בעהאלטען אינ'ם פונדאמענט פונ'ם „גוטער־מאן־הויז“?.. א פיינער געדאנק — א פאטענטירטער!.. און דו ווייסט דאך, אז איך האב זעהר ליב פאטענטען!

א לאך טוענדיג ביי די ווערטער, האט ער זיך גענייגט צו די הענט.

ער איז ווידער געווען דער פריהערדיגער מאריץ, די פינגער זיינע האבען זיך פערשטעקט אין טאבאק־שקעטעלע, און אין קעלער האט אפגע־הילכט זיין הויכען ניסען.

אויף דעם טויטען מאטעס, וואס איז געלעגען אויף דער ערד, האט קיינער קיין אכט נישט געלייגט.

— ווען מיר וועלען האבען פערענדיגט דער־מיט — האט מאקס פארטגעזעצט — וועלען מיר באלד צווינגען רושעקאפס'ן און דאס מיידעל אויס־גראבען א גאנג צום פונדאמענט פון קאשטאנ'ס אלט הייזעל... די ארבייט וועט מען מוזען אפטאן שנעל... רושעקאפס וועט ארבייטען מיט דער קירי־קע און מיט דער ברעך־שטאנג, און דאס מיידעל — מיט דער לאפאטע... אויב איהר וועט נישט שטייען קיין כח, וועט איהר צוהעלפען דיין בייטש. מאריץ!

— צו וואס אמוראת'דיג, מאקס? — האט מאריץ געענטפערט, נישט אפרייסענדיג זיין בליק פון דער מיידעל — זי איז א שעהן מיידעלע, און איך האב אויף איהר רחמנות... מען דארף נישט אנווענדען קיין גוואלד־טאטען דארט, וואו מ'קאן דערגרייכען גוטע רעזולטאטען דורך פריינדשאפט און ליבע... איך בין זיכער, אז אויב מ'זאל זי פיעשטשען א ביסעלע, וועט זי זיין שטיל, ווי א קעצעלע... ווי א לעמעלע.

ער האט א וואונק געטון צו מערי'ן, און א הויכען לאך געטון.

מאקס האט איהם אומגעדולדיג א בייגע שלאגען די רייד:

— איצט איז נישט קיין צייט צו טרייבען קאטאוועס'ן, מאריץ!.. דו ווייסט דאך גאנץ גוט, אז די פערפלוכטע ארוואקאטען זוכען די פרוי ס'ימפס'אן.. מיר מוזען זי געפינען, און...

ער האט געמאכט א פויזע און צוגעגעבען:

— איך מיין אפילו, אז די דאזיגע פרוי איז איצט וויכטיגער, ווי דאס גראבען דעם גאנג צו קאשטאנ'ס הויז.

— ריכטיג — האט מאריץ צוגעשטימט — פולשטענדיג ריכטיג, מאקס! וואס זשע זאלען מיר איצט אנהויבען צו טון?

מאקס איז שטעהן געבליבען, און מיט א פינגער א רוף געטון צו זיך מערי'ן

— קומט אקארשט אהער!.. איהר הערט?!

— האט ער גענומען א הכערען טאן, יעהענדיג, אז מערי קווענקעלט זיך.

די איז פאמעליך צוגעגאנגען.

רושעקאפס, וועלכער האט נישט ארונטערגע־לאזט איהר האנד, איז צוגעגאנגען צוזאמען מיט איהר.

— איך האב איך נישט גערופען — האט איהם מאקס קאלט אפגעשמעלט.

רושעקאפס האט זיך אנגעהויבען ביטער צו זידלען, נישט אכטענדיג הערויף, וואס מערי גע־פינט זיך לע'ם איהם.

— איך שפיי אויף אייך!.. איהר וועט פון מיר גלאט נישט פטור ווערען!.. כל זמן איך לעב, אפמאן, וועל איך נישט לאזען בעליידיגען דאס מיידעל!...

מאריץ האט זיך הויזשעריג פונאנדער־געלאכט.

ארויסכאפענדיג דעם קאנטשיק, האט ער גע־געבען א־א זעץ און פנים, אז יענער איז אנידערגעפאלען.

— וועסט שוין נישט לאנג לעבען! — האט ער א לאך געטון — דו מעגסט זיך שוין פערלאזען!

רושעקאפס האט זיך אויפגעהויבען. איז זיך געוואלט אויף א נארט טון, נאר מער־ האט איהם בעצייטענס צוריקגעהאלטען.

ער האט א קלאפ געטון דעם צוקלאפטען ארט אויפ'ן פנים און זיך הכנעה'דיג אוועקגעשטעלט הינ־טער דער מיידעל'ס פלייצע, נישט אראפלאזענדיג פון מאריץ'ן זיינע מיט האס אנגעגאסענע אויגען.

— מיט דריי שעה צוריק, — האט מאקס אנגעהויבען — האט מען אייך געשטעלט עטליכע פראגען... מיין ברודער, וועלכער איז געקומען אין דער בעשטימטער צייט נאכ'ן ענטפער, איז אומגעקומען... ווען איהר וואלט נישט געווען אזוי־ פער'עקשנ'ט, וואלט ער נאך געלעבט... איך בעט, איהר זאלט עס זיך גוט געדענקען!.. זיין פערגאס־ סען בלוט וועט פאלען אויף אייער קאפ...

— איך בעט נישט צו פרואוען דא קיין היט־טישע שטיק! — האט מערי דרייסט א זאג גע־טון — איך סאפע גאנץ גוט, אז איהר זענט א מאניאק א מערדער, און איך פערלאנג, אז איהר זאלט מיר זאגען קלאר און דייטליך, וואס איהר ווילט פון מיר!

זי האט איהם אנגעגריפען אין סאמע פינטעל.

דאס איז געווען קאנטיג נאך דעם, ווי ס'האט זיך געענדערט דער אויסדרוק פון זיינע אויגען.

(פארטזעצונג קומט.)

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער - שוואכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיסקווארץ - שטראהלען
נעמט אן פון 8 - 2 נאכם. און פון 6 - 9 אווענד

Dr. Z. Rakowski
ספ. פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערושקע 17 פון 10—11 און פון 2—5

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאוניע פון וועמליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: קלארקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע רעמעפען א. א. וו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכם.

Dr. med. B. Robinson
פיעטרקאווער 10, טעל. 131-86
צוריקגעקעהרט

Dr. med. I. Wajnberg
Cegielniana 47, tel. 26-02
איגנערליכע קראנקהייטען
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ - קראנקהייטען
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
נעהמט אן אין דערהיים פון 3—5.

DR. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנק
בעהמט ווידער אן
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

DR. MED. L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 12—1 און פון 4—7 אווענד.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

צאהנערצטליכער
גאבינעט ביי דער לעטשניצע
„POMOC" 1 Aleksandrowska 1
איז ווידער טעטיג אויך אין די שעה'ן פון 3—6 אוו.

עלטערן!
אין מיין נאכמיטאג **חדר=שולע** ווערען אנגענומען
אונדער חאס לערנען אין פאושעכנע שולע צו לערנען: עברי, חומש, רש"י, תנ"ך, משניות גמרא היסטאריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריף זעלבסט צוזאמענשטעלען. ס'ווערען אויך אנגענומען אנפאנגער וואו ס'ווערט אין פערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאווגען. א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.
איינשרייבען טעגליך 2 ביז 8 אווענד.
יחיאל דוד ראזענפעלד
פלאץ וואלנאשטשי (נעבן שטאט 6
קווער אפיצינע, רעכטס, 2. שט.

Dr. N. HALTRECHT
הויט און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטרקאווער 10
פון 8 ביז 3 נאכמ. און פון 8 ביז 9 אווענד
זונטאג פון 9 ביז 1.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.
A. Landkof
פאלודניאווא 15
טעל. 138-34
אינערליכע און קינדער קראנקהייטען
צוריקגעקערט
נעמט אן פון 2-3 און 7-8אוו.

DR. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און וועגערישע קראנקה. רענטגען און ליכטהיילאינגם.
נעמט אן פון 4—7 אווענד.

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134—72
נעמט אן פון 2—3 נאכמ.
און פון 7½—9 אווענד.

ס'איז נויטיג א טיכטיג
יונגעל
פון אָרדענטליכע עלטערן
אין געשעפט פון סוויטערס
נאוואמיעסקא 11
אין קעלער. 9179

צו פערמיטען
א צימער מיט א קוך
ביים ווירט ברזשעזשינער
57a. רוג מאַרישינער.
מעקלערס געווינשען.

אַשטריקער
מעלדען זיך מעלדען
קאלענבאכא 23
ביי קרישטאל.

א קעטלערין
אָדער א קוואליפיצירטער קעטלער צו טריקאָ ווערט געזוכט. צו ווענדען זיך ביי
וואלבארסקא 5, ביי
יענקעל בערקאוויטש
פארטער. 9182

א קוואליפיצירטע
פערקויפערין
אין דער שיך-בראנזשע ווערט פון זאפארט געזוכט
ביי ראדזאנאווער
נאוואמיעסקא 7.

אַבּאַרט
צו שלאפען
פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט, איז אפצוגעבען.
צו ערפאהרען
פאמארסקא 14,
אין הויף, 2. שט., לאסקי.

שייטלען
צו מעסיגע פרייזען
צו בעקומען ביי
פארושוצקא קאמיענא 5

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאלגענדע טעג!
דאס גרויסע מייסטערווערק פון א. שניצלער
„פרייליין עלזא"
אין דער הויפטראלע די אונפערגעסליכע שעפערין פון דער הויפטראַלע אין פילם א.ג. „ליבע" די גענילסטע טראגיקערין פון עקראן
ELŻBIETA BERGNER
מעכטיגע דראמע פון דער מעגשליכער נשמה, ליידענשאפטען, פרייד וועהטאג — דאס איז די הויפט-אקציע. די אויפנאהמען זענען געמאכט געווארען אויפ'ן באדען פון בערג. מייסטערהאפט שפילען פון די ארטיסטען. אין די איבריגע ראָלען:
A. Basserman i A. Steinrück
אויסערן פראגר.: דאס אנקומען פון נחום סאקאלאוו קיין פוילן.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמיטאג. שבת און זונטאג 12 בייטאג.
ארקעסטער אונטער דער ליישונג פון ה' סטעפאנסקי.

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.
היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסע פרעמיערע! גרויסער קלאנג=פילם
ניו=יארק ביינאכט
אין די הויפט-ראלען: SUE CAROL i LOLA LANE
אויסערן פראגראם: רעוועלאציאנס=קלאנג=צוגאבע
אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום-טוב 3.30 נ"מ
נעכסטער פראגראם: דער דזשאדז-זינגער
אין דער הויפט-ראלע:
AL JOLSON וועלכער וועט „כל נדרי" - זינגען -
יעדער יוד מוז זעהען דעם דאזיגען פילם!

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט=פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויסערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם כיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גוטענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר-דאקטאר בראכגרעטונג בעזמיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען

רוך. אויך פאר הויקערס לימונגען מיט הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקריפטע פיס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גוטענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינג נויטיג דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בעראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן פערזענליך פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס דעם בעסטען דאנק דעם הערן דיר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר בראך, וועלכער נעמט אן אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 טעל 177-22 אראנט פארט פאר זיין גלויסענהאפטע פערלעגען מיר א גוטען הייל-באנדאזש לויט זיין מעטאדע, האב געליטען אויף בראך 20 יאהר און א דאנק איהם בין איך היינט געראטעווען געזונט, אז כ'קען איהם יעדען אנגציגען המט שמפעהלע.
Dr. BERGHOF Arzt.

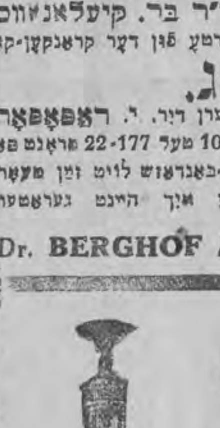

א ליכטיג לעבען
קען יעדער האבען, וואס וועט ביי מיר קויפען
עלעקטרישע
זשיראנדאלען
פון אייגענער אויסארבייטונג
אויך זשארובקעס פון די בעסטע פירמעס ביליגער ווי איבעראל. -- אויך נעהם איך אן אלע עלעקטראטעכנישע איינלאגען פון קראפט און ליכט אנצעסיאנירט דורך דער לאדזשער עלעקטראווניע.
מ. זענדעל פלאץ וואלנאשטשי 9
רוג נאוואמיעסקא טעל. 124-98
בעמערקונג: יעדער וואס קויפט ביי מיר א זשארובקע בעקומט א קופאן ביי צוזאמלען 25 קופאנען בעקומט אומזיסט א ראדיא-אפאראט קומט וועט איהר זיך איבערצייגען 9 פלאץ=וואלנאשטשי 9.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושענן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאלסט נאר קומען אין ביורא
פון ד. מאנעלא
וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען א-לערליי ביטעם: ציווילנע, קארגע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאטיעס, קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוזשאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה
מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

וועכבעריז כירורגישע קליניק
„SANATO"
אגראדאווא 10 טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט
איבער דער מוטער און קינד.
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר
עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטג.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
וושעזשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	3½—4½
ד"ר ספרשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר ביבערגאל הויט און וועגער.קר.	11½—12½
ד"ר שמירנפלד נערווען און גײסטיגע קר.	1—2
ד"ר נאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½— ½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	3½—4½

מסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.ז.וו. פאקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראל. איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף פערלאנג וויזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמא און בלוט
אימפפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען=אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי-מטאראפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קארענען, פאמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט=קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל=קאבינעט קאסמעטיק.
—— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. ——
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.